

Jaarverslag 2022 @

OCAD
Connecting the dots

.be

INHOUDSTAFEL

Edito	3
1. Dreigingsbeeld voor België	4
Algemene dreiging in België in 2022	4
De Russische invasie van Oekraïne	8
Complottheorieën & bedreigingen	10
België haalt kinderen en hun moeders terug uit de conflictzone in Syrië	12
Gekende extremist doodt agent in Schaarbeek met een mes	12
2. OCAD Highlights	13
3. Statistieken & publicaties	16
Cijfers: behandelde documenten	16
Analyses & andere publicaties	17
Personen in de GGB	18
Individuele administratieve maatregelen	23
4. Over het OCAD	24
Wie zijn we?	24
Missie, visie en waarden	25
Wat doen we?	26
Personeelssituatie	27
Departementen	27
Transversale werking	30
Wettelijk kader	34
Afkortingenlijst	35

1. DREIGINGSBEELD VOOR BELGIË

1.1

Algemene dreiging in België in 2022

In 2022 waren er in ons land 215 dreigingsmeldingen gerelateerd aan terrorisme of extremisme, een aantal dat sterk vergelijkbaar is met 2021 (218 dreigingsmeldingen). Wel stelde ons dienst een significante toename vast van het aantal dreigingen tegen politiediensten, hoewel ook politici en publieke instellingen te maken kregen met bedreigingen. Qua tendensen voor het dreigingsbeeld inzake extremisme en terrorisme stelde het OCAD voornamelijk een dreiging vast vanwege zogenaamde lone actors, gepaard gaand met een zekere verschuiving in ideologie. Religieus, jihadistisch-islamistisch geïnspireerd extremisme blijft de voornaamste drijfveer, maar ook complottheorieën en een brede waaier aan triggers (single issues) kunnen individuen aanzetten tot geweld. Een gewelddadige actie uit rechts-extremistische hoek kan niet worden uitgesloten.

Dreigingsbeeld

De **belangrijkste dreiging** voor Belgische burgers en belangen gaat uit van een gewelddadige actie door een **lone actor van eigen bodem**. Het grootste risico op incidenten in België – evenzeer als elders in Europa – is dat individuen op eigen houtje radicaliseren en ervoor kiezen om **in eigen land** een gewelddadige actie te plegen. Het draait dus niet meer om commando's die vanuit (een jihadistische conflictzone in) het buitenland met een gewelddadig plot naar het Westen worden gestuurd. Ook zonder structurele en formele banden met terreurgroepen kunnen personen zich laten **beïnvloeden door terroristische of extremistische propaganda** om gewelddadige acties te plegen. Daders associëren zich dus niet steeds met een terreurgroep als dusdanig, maar zijn wel gretige **afnemers** van wat ze **in de publieke ruimte** tegenkomen.

Het **meest waarschijnlijke scenario** is nog steeds dat daders zich laten inspireren door de **ideologie of propaganda** van **jihadistische terreurgroepen** zoals Islamitische Staat (IS) of Al Qaeda (AQ). Ook een **gewelddadige actie** uit **rechts-extremistische** hoek kan niet worden uitgesloten. De dreiging vanuit het **links-extremistische spectrum** wordt momenteel als **laag** ingeschaald. De **polarisering** ten gevolge van de **COVID-19** maatregelen is samen met die maatregelen **weggeëbd**. Wel merkt onze dienst dat een klein deel van de groep **'tegenstanders van het coronabeleid'** zijn **anti-establishment gevoelens** nu onder meer aan de **oorlog in Oekraïne** en de **stijgende levensduurte** (o.a. energieprijzen) koppelt.

Het is echter **niet wenselijk** om te snel in **de gekende hokjes** van de klassieke ideologische stromingen (**rechts, links, jihadi**) te denken. Het **radicaliseringsproces** is altijd een **heel individueel** (en complex) gegeven. De klassieke ideologieën bestaan zeker nog, maar er is tevens een evolutie merkbaar naar een

meer diffuus gedachtegoed.

Individen maken een **echte lappendeken** van verschillende aspecten uit **diverse bestaande ideologieën**, maar evengoed uit **complottheorieën** en **desinformatie**. Zo wordt een **eigen wereldbeeld** gecreëerd, dat vaak vertrekt vanuit **persoonlijke ervaringen, grieven** en **frustraties**. Het internet, en vooral **sociale media**, spelen daarbij een belangrijke rol omdat mensen meer en meer in een **'ideologische bubbel'** terecht komen. Op die manier krijgen ze enkel nog die informatie of propaganda die hun wereldvisie bevestigt. De **COVID-19** pandemie was een **versterkende factor** voor dit fenomeen. Tijdens de pandemie maakten bepaalde extremistische groepen of individuen dankbaar gebruik van frustraties en angsten ten aanzien van het virus en de maatregelen van de overheid. Zo **droegen ze bij tot een grotere polarisering**. Maar ook nadat de grootste emotie rond het virus opnieuw is gaan liggen, zijn **desinformatie** en een **afkalvend vertrouwen** in de overheid gebleven. Daarnaast zijn ook nationale en internationale politieke ontwikkelingen dankbare onderwerpen om verdere verdeeldheid te zaaien. Anti-establishment gevoelens blijven duchtig circuleren op het internet.

Het feit of en wanneer iemand tot actie overgaat, is dus steeds een **individueel verhaal**, waarbij ideologie, propaganda en het copycat effect allemaal een rol spelen. Daarnaast kunnen (zoal hoger gesteld) **persoonlijke grieven** een belangrijke rol spelen, net zoals een **psychische problematiek** of bepaalde symbolische gebeurtenissen die als **katalysator fungeren**. Het incident van 10 november, waarbij een Potentieel Gewelddadige Extremist (PGE) een politieagent in functie doodde en een andere verwondde met een mes, toont de complexiteit aan van actuele daderprofielen (zie ook, punt 1.5 pag. 12).

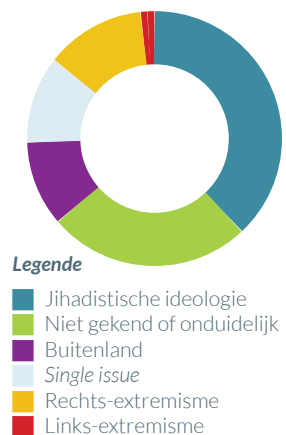

Profiel

Veruit de meeste dreigingsmeldingen komen van zogenaamde *lone actors*, personen die alleen tot een gewelddadige actie willen overgaan. De meeste van deze individuen hebben **geen structurele band met terroristische of extremistische groepen**. Bij minder dan 20% van de dreigingsmeldingen gaat het om plannen die worden beraamd door meerdere individuen samen. Veruit de meeste dreigingen worden geuit via sociale media en berichtenapplicaties.

Ideologie

Een derde van de meldingen komt uit de hoek van een **jihadistische ideologie**. Voor een derde van de meldingen die het OCAD ontving, is de **ideologische dimensie** van de dreiging **niet gekend of onduidelijk**. Iets meer dan een tiende van de dreigingen is **afkomstig uit het buitenland**, waarbij onder andere bepaalde regimes hun pijlen richten op vermeende politieke opposanten in België. Een even groot aandeel wordt ingenomen door diverse dreigingen die voorkomen uit een **specifieke thematiek** in de samenleving zoals **anti-establishment** gevoelens naar aanleiding van de COVID-19 pandemie. Iets minder dan **een tiende** van de meldingen houdt verband met **rechts-extremisme**. De dreiging op het vlak van **links-extremisme** bleef beperkt.

Doelwitten

De doelwitten vermeld in de dreigingsmeldingen **hangen af van de ideologie** in kwestie. De belangrijkste doelwitten in orde van grootte: **specifieke personen, politie, politieke autoriteiten, openbare gebouwen, het publiek** in het algemeen en **bepaalde gemeenschappen**. Uit onze analyse blijkt een significante toename van het aantal dreigingen tegen politiediensten in het laatste kwartaal van 2022. In deze periode werd een politieagent gedood in Schaarbeek door een gekende PGE. Dergelijke tragische gebeurtenissen hebben een impact op het aantal ontvangen dreigingen, onder meer door een **verhoogde waakzaamheid** maar evenzeer door het zogenaamde **copycat effect**, waarbij potentiële daders zich inspireren op een incident dat heeft plaats gevonden. Of deze tendens zich in de toekomst al dan niet voortzet, wordt nauwlettend opgevolgd.

Dreigingsniveau (ernst en waarschijnlijkheid van de dreiging)

Meer dan 60% van de meldingen kreeg het dreigingsniveau **“laag”**. Een derde van de dreigingen werd beoordeeld als **“gemiddeld”**. Minder dan **een tiende** van de dreigingen was op een bepaald moment **“ernstig”**. Het algemene dreigingsniveau bleef het hele jaar op niveau 2, gemiddeld.

Religieus geïnspireerd terrorisme: IS & AQ

IS

Tussen 2014 en 2018 werd de westerse wereld, en meer specifiek Europa, geconfronteerd met een **golf van aanslagen met de signatuur van IS**. Na de nederlagen van de terreurgroep in haar uitvalsbasis in Syrië-Irak, nam de dreiging door IS voor de westerse landen opnieuw meer af. Dit betekent echter niet dat de dreiging door IS is verdwenen. De **invloed** van de terreurgroep **blijft merkbaar** in Europa, waar de meeste jihadistische terroristische aanslagen nog steeds een **IS-stempel** dragen. Dit komt omdat de dader ofwel zijn eed van trouw heeft afgelegd aan de terreurgroep, omdat IS de aanslag opeist of omdat de modus operandi of het doelwit gestoeld zijn op wat IS in haar propaganda steeds heeft aangeprezen. Tot slot maakt **IS ook zelf opportunistisch gebruik** van aanvallen in het Westen door de **daders te roemen**, ook zonder dat ze de aanslag per se opeist. De link tussen **daders** en de **terreurgroep** zelf lijkt **minder hecht** dan in het verleden.

AQ

Al Qaeda blijft een **actieve speler in de global jihad, vooral online**. De invloed van AQ in Europa zowel qua aanhangers als qua propaganda) is **weliswaar minder groot dan die van IS**. Op basis van de beschikbare informatie kan worden gesteld dat AQ zeker op korte en middellange termijn een **lokale of regionale focus** zal blijven houden. Net als IS heeft **ook AQ wereldwijd** groeperingen die **onder haar vlag** strijden. Hoewel sommige van deze groepen erg actief zijn, zijn er momenteel geen aanwijzingen dat deze aftakkingen een bedreiging vormen voor het Belgische grondgebied.

Desinformatie en anti-establishment gevoelens

Sinds de COVID-19 pandemie is er een sterke opgang merkbaar van de verspreiding van **complottheorieën** en **desinformatie** (bewust verkeerde informatie gebruiken om een bepaalde agenda te dienen), vooral op **sociale media**. Tijdens de pandemie maakten verspreiders dankbaar gebruik van **bestaande frustraties en angsten** ten aanzien van de circulatie van het virus en de reacties van de overheden. Zo droegen ze bij tot een **grotere polarisering**. Maar ook nadat de grootste emotie rond het virus opnieuw is gaan lig-

gen, zijn desinformatie en een afkalvend vertrouwen in de overheid gebleven. Ook nationale en internationale politieke ontwikkelingen blijken dankbare onderwerpen om verdere verdeeldheid te zaaien. **Anti-establishment** gevoelens blijven duchtig **circuleren** op het **internet** en worden **uitgebuit door extremistische groeperingen** van alle ideologieën. Kenmerkend is de **'hybridisering' van de dreiging**: vaak kan er **geen duidelijk ideologisch 'hokje'** worden bepaald. Zo trachten verschillende individuen en organisaties een nieuwe adem te vinden, onder meer in de oorlog tussen Oekraïne en het Russische regime. Een aantal leidende figuren binnen de **'tegenbeweging'** – zowel nationaal als internationaal – nemen een pro-Russisch standpunt in, onder het mom dat de bevolking zich opnieuw slaafs op sleptouw laat nemen door de vermeende anti-Russische propaganda van de overheid. Maar ook de groeiende energiecrisis met de sterke prijsstijgingen, onder andere door de Russische olie- en gasboycot, zijn koren op de molen van deze 'tegenbeweging'. Voorlopig is hun impact echter beperkt.

Rechts-extremisme

Sinds midden vorig decennium merken de diensten in Europa, en in België, **een opmars van rechts-extremistische netwerken en ideologieën**. Zowel binnen als buiten Europa zijn al meerdere aanslagen geweest met een rechts-extremistische signatuur. De toegenomen activiteit van rechts-extremisten, zowel online als offline, verhoogt het potentiële gevaar dat uitgaat van rechts-extremistische narratieven. De schietpartijen aan een homobar in oktober 2022 in de Slovaakse hoofdstad Bratislava en in Parijs in december 2022 tegen een aantal Koerdische doelwitten zijn hiervan een illustratie. Dit soort aanslagen zetten aan tot **waakzaamheid, ook in ons land**. Dit ondanks het feit dat België al heel wat jaren gespaard is gebleven van zware incidenten met rechts-extremistische insteek en het aantal dreigingsmeldingen uit deze hoek relatief beperkt is ten opzichte van het totale aantal dreigingen (zie ook pag. 5). De daders van dergelijke acties hebben een **aantal gemeenschappelijke kenmerken**: ze handelen doorgaans **alleen**, bevinden zich **in de marge** van organisaties en partijen, **radicaliseren meestal online** en gaan zonder enige opgelegde instructie van buitenaf over tot actie. Vaak spelen er ook **persoonlijke grieven mee** of kampen de daders met **psychische problemen**. De actiebereidheid gaat niet enkel uit van rechts-extremisten of extreem-rechts, maar soms ook van mensen van buiten de scene, onder wie voetbalhooligans en motorbendes. Deze 'kruisbestuiving' of **hybridisering** is niet nieuw en doet zich soms voor na **trigger events**. Meestal is dit fenomeen vluchtig. Toch blijft **waakzaamheid geboden**, aangezien deze evolutie een **groter draagvlak** kan scheppen voor gewelddadige acties. De **virtuele wereld** speelt een belangrijke rol. Op sociale media weten rechts-extremisten uit de hele wereld elkaar te vinden. **Rabiat racisme** wordt gekoppeld aan alerhande **complottheorieën rond omvolking** of de

nakende rassenoorlog en op een uitgekookte manier (vaak via memes) verspreid. Diverse aanslagen in het buitenland door **lone actors** tonen aan in welke mate bepaalde kwetsbare personen hiervoor ontvankelijk kunnen zijn. Het grote verschil met jihadistisch terrorisme en extremisme is dat het rechts-extremistische netwerk online voorlopig nog vrij zichtbaar aanwezig is. Daardoor is het voor jongeren makkelijker om met rechts-extremistische propaganda in aanraking te komen. Toch is ook in deze kringen een **verschuiving naar afgeschermd internetvector** merkbaar.

Photo by Warren Wong on Unsplash

Links-extremisme

De links-extremistische beweging in België was de **voorbije jaren vrij rustig**. Tijdens de **COVID-19 pandemie** is de situatie enigszins veranderd. Links-extremisten uit binnen- en buitenland waren erg **actief** bij enkele van de soms gewelddadige **manifestaties** te-

gen het coronabeleid van de regering eind vorig jaar en begin dit jaar. Het is echter **voorbarig om van een heroplevende trend te spreken**. De dreiging uit Belgische links-extremistische hoek blijft voorlopig eerder beperkt.

1.2 De Russische invasie van Oekraïne

Sinds de invasie van het Russische regime in Oekraïne in februari 2022, bestaat de vrees dat de oorlog ook repercussies zou hebben voor de veiligheidssituatie in de rest van Europa en ons land. Tot hiertoe hebben de oorlog in Oekraïne en de sancties tegen Rusland slechts een beperkte veiligheidsimpact op België. Wel is het belangrijk om de evoluties in bepaalde domeinen nauwlettend op te volgen (kritieke en gevoelige infra-structuren, cybersecurity, inmenging, polarisering, oorlogsvrijwilligers, enz).

Hybride oorlogsvoering

De belangrijkste dreiging naar het Westen toe blijft ongetwijfeld die van de 'hybride oorlogsvoering'. De laatste decennia heeft de Russische president Vladimir Poetin een doctrine ontwikkeld die veel breder gaat dan enkel het militair-technische aspect. Naast de oorlog in Oekraïne moeten we ook rekening houden met onder andere **cyberaanvallen**, **propaganda** en **desinformatie**. Bedoeling is om de bevolking helemaal te doordringen van het eigen verhaal. Ook naar het Westen toe hebben de Russische president en zijn dichte entourage al gelijkaardige tactieken toegepast. België is hiervan niet gespaard gebleven. We denken bijvoorbeeld aan **operaties om de inzet van de vorige verkiezingen te manipuleren** of om het **ongenoegen rond de COVID-19 maatregelen te instrumentaliseren** en te kapitaliseren. Op die manier wil het regime de **vijand destabiliseren** en **verdeeldheid zaaien**. Naar alle verwachting zal Rusland deze strategie ook verder inzetten tegen landen die sancties uitvaardigen tegen Rusland, en in het bijzonder tegen de NAVO- en EU-lidstaten.

Cyberdreiging

Volgens de gegevens van het **Belgische Centrum voor Cyber Security (CCB)** is België in 2022 slechts **minimaal het slachtoffer geweest van cyberaanvallen die rechtstreeks in verband staan met de aanval van Rusland op Oekraïne**. We spreken dan voornamelijk van **DDOS-aanvallen**, cyberaanvallen die erop gericht zijn om een computersysteem te overbelasten, waardoor het niet meer kan functioneren. De impact van deze aanvallen is echter steeds beperkt gebleven. Andere Europese landen werden wel al specifiek geïsoleerd, vooral de Baltische staten en Polen.

Dit neemt niet weg dat **Russische cybercriminelen** (die niet rechtstreeks aangestuurd worden in de context van het gewapende conflict in Oekraïne) opnieuw erg **actief zijn** – op hetzelfde niveau als voor de COVID-19 crisis. Zij viseren ook Belgische bedrijven of instellingen, vooral via aanvallen met kwaadaardige software (**ransomware**), maar deze acties staan in principe **los van de oorlog**. De **impact** van deze aanvallen werd door het CCB beoordeeld als **gemiddeld**: de getroffen bedrijven of instellingen zijn operationeel gebleven, hoewel de daders van deze aanvallen mogelijk gevoelige gegevens hebben gestolen.

Het CCB en zijn partners waarschuwen ervoor dat **pro-Russische hackersgroepen zich herorganiseren** en hun expertise trachten te vergroten. Door deze reorganisatie kunnen de groepen hun capaciteiten vergroten, mogelijk onder supervisie van de Russische veiligheidsdiensten, met als doel eenheden te creëren die meer complexe en gecoördineerde aanvallen kunnen uitvoeren. **België blijft een potentieel doelwit van cyberaanvallen**, gezien de rol van ons land als gastland van tal van politieke, militaire, financiële en niet-gouvernementele instellingen van de westerse wereld. Aangezien België een **energie- en militaire toegangspoort** is via de havens van Antwerpen en Zeebrugge, is ook deze sector een **potentieel doelwit** in ons land.

Polarisering & Openbare Orde

Daarnaast is er het polariserende aspect van de oorlog en de gevolgen hiervan voor onze samenleving. Die gaan verder dan de verdeling in de kampen 'Rusland' versus 'Oekraïne'. Zoals bij elk conflict moeten we aandachtig zijn voor **recuperatie door extremistische groepen** die de situatie voor hun eigen agenda willen uitbuiten. Zij kunnen meer olie op het vuur gieten en de polarisering doen toenemen. Opvallende uitingen van polarisering werden echter niet vastgesteld. Enkel **in het begin van de oorlog** was er sprake van **enkele kleinere daden van vandalisme of polarisering** ten aanzien van bepaalde diaspora's. Op het gebied van acties en betogingen tegen Rusland of de oorlog bleef het in België rustig. Protestacties tegen internationale instellingen (zoals de EU en de NAVO) bleven uit. Sporadisch waren er manifestaties tegen Rusland en in steun van Oekraïne, maar deze verliepen allemaal zonder incidenten.

Buitenlandse belangen

Wat buitenlandse belangen in Oekraïne en Rusland betreft, spreekt het voor zich dat we rekening moeten houden met het **mogelijke risico van collateral damage**, gezien de oorlogssituatie ter plaatse.

Oorlogsvrijwilligers

De Oekraïense regering heeft opgeroepen om actief steun te komen leveren in de strijd. President Zelensky heeft hiervoor een **Internationaal Vrijwilligerslegioen** opgericht, het 'Internationale Legioen voor de Territoriale Verdediging van Oekraïne' (ILTVO). Overal in Europa, ook vanuit België, bleken individuen aan deze oproep gehoor te willen geven. Vertrekkers die de reguliere strijdkrachten willen ondersteunen, kunnen niet gecategoriseerd worden als Foreign Terrorist Fighters (FTF's). Op basis van het Belgische strafrecht kunnen personen die het Oekraïense conflictgebied vervoegen (zowel aan Russische als aan Oekraïense zijde) niet actief worden vervolgd, behalve wanneer er sprake is van oorlogsmisdaden of terrorisme. **De veiligheids- en inlichtingendiensten zijn evenwel waakzaam voor vertrekkers**. We kunnen immers niet voorspellen hoe de situatie ter plaatse zal evolueren. Regelmatig wordt er daarom **overleg** gepleegd en **informatie uitgewisseld** om alle beschikbare gegevens **in kaart te brengen** en een overzicht te krijgen van de (potentiële) vertrekkers. Daarnaast volgen de diensten, waaronder ook het OCAD, **extremistische profielen** op (onder andere op sociale media) die mogelijk de intentie zouden kunnen hebben om naar het conflictgebied af te reizen. Hun bewegingen worden opgevolgd in het kader van de nationale Strategie tegen Terrorisme en Extremisme inclusief het Radicaliseringsproces (Strategie T.E.R.). Slechts een minderheid van de geïnteresseerden met mogelijk een verontrustend extremistisch profiel heeft daadwerkelijk stappen ondernomen om af te reizen.

1.3

Complottheorieën & bedreigingen

In 2022 voerde het OCAD een gevalstudie uit van de 43 dreigingsmeldingen die het ontvangen heeft in 2021, die specifiek in verband konden worden gebracht met de COVID-19 crisis. Er werd onder andere een analyse gemaakt van de aard van de slachtoffers, de geweldsdreiging en de daders. Het gedachtegoed dat de dader beïnvloedde, werd specifiek onderzocht. De studie laat uitschijnen dat complotdenken de actiebereidheid vergroot en een negatieve impact heeft op de dreigingssituatie. Complotdenken werkt polarisering en radicalisering in de hand, ondergraaft de democratie en verhoogt de kans op gewelddadig extremisme. Belangrijke vaststelling van de analyse is dat (klassieke) ideologieën vaak géén doorslaggevende rol spelen in radicalisering op basis van complottheorieën en de potentiële intentie om over te gaan tot geweld. Om alle bovenvermelde redenen verdienen de opvolging en aanpak van complotactivisme en door complotdenken gemotiveerd extremisme bijzondere aandacht.

Bevindingen

De meeste bedreigingen waren **verbaal** en gebeurden grotendeels via **e-mail** of op **sociale media**. De geweldsdreigingen was vaak **indirect** (geen persoonlijke bedreiging), hoewel ook bedreigingen rechtstreeks gericht naar personen voorkwamen. Publiek (online) aanzetten tot geweld werd minder vaak genoteerd als dreigingsmelding. Het is plausibel om ervan uit te gaan dat aanzetten tot geweld (en dan vooral op sociale media), vaak **ongedetecteerd voorbijgaat of niet gemeld wordt**. In slechts $\frac{1}{4}$ van de gevallen kon een verband met **rechts-extremistische opvattingen** gelegd worden. Daarentegen lijkt bijna bij $\frac{1}{2}$ van de dreigingsmeldingen **zuiver complotdenken** een rol te hebben gespeeld.

Rechts-extremisme en complotdenken

Milieus van **complotdenkers** en **rechts-extremisten** voeden elkaar met **overlappende narratieven**. Overheidsdelegitimerende complottheorieën, die stellen dat “de (linkse) politieke elites de blanke bevolking en de westerse cultuur in Europa van de kaart willen vegen en vervangen door andere of gemengde rassen en culturen” zijn erg populair in rechts-extremistische milieus. **Rechts-extremisten** zijn dan ook in het kader van de **COVID-19 crisis** bijzonder actief in het **samenzweringmilieu**, waarbij ze de nadruk leggen op een “joodse elite” die het virus zou hebben gemaakt om totalitaire controle over de bevolking te krijgen. Ook in de gevalstudie zagen we dat bij daders bij wie **rechts-extremistische invloeden** voorkwamen, er

vaak aanwijzingen waren van **complotdenken**. Er waren echter ook heel wat gevallen waar we een invloed van **algemeen complotdenken** zagen, maar in de inhoud van de bedreiging of de context van de dader **geen enkele aanwijzing vonden van rechts-extremistische overtuigingen**. Deze beperkte overlap in de gevalstudie wijst er dus op dat **complotdenken an sich** mogelijk een **negatieve impact** heeft op de dreigingssituatie in ons land.

COVID-19 en complotdenken

Een **kwaadwillige mondiale elite** die de **maatschappelijke orde wil veranderen** en de wereld wil domineren, zijn complotnarratieven die we telkens weer zien opduiken in het kader van de COVID-19 crisis. **De pandemie werd moedwillig veroorzaakt als stap in het mondiale plan om de bevolking bewust uit te dunnen** en de **controle** van de elites **over de bevolking te versterken** met allerlei COVID-19 maatregelen en het vaccinatiebeleid. *Big Pharma*, virologen en politici die vaccinatie verplichten, begaan in hun visie een genocide en misdaden tegen de mensheid. Burgers die dit niet willen geloven of niet willen inzien, moeten “wakker worden”.

Uit de gevalstudie blijkt dat niet alle complotdenkers deze volledige set van overtuigingen delen, maar dat bepaalde ideeën en narratieven al **vrij mainstream** geworden zijn. De kerngedachte is een gepercipieerde stijgende, onrechtmatige controle van beleidsmakers over de bevolking.

Photo by Alois Komenda on Unsplash

Desinformatie en systeemwantrouwen

De **verschuivende nieuwsconsumptie**, de invloed van **sociale media** en **desinformatie** werken de **toename en normalisering van complotdenken** in de hand. Het gedeelde begrip van objectieve waarheid verdwijnt en persoonlijke overtuigingen gaan primeren op gevalideerde informatie en logisch denken. Het probleem is niet het gebrek aan feitelijke informatie, maar het **gebrek aan vertrouwen in de juiste bronnen**. Dit hangt uiteraard samen met het systeemwantrouwen dat we de laatste jaren zien toenemen. In 2021 legden de overheid en experts de bevolking heel wat maatregelen op die een behoorlijke impact hadden op het dagelijkse leven, een ongeziene, grootschalige inmenging. Dit creëerde een **opening voor een relatief kleine radicale onderstroom van activisten** die vanuit ideologisch-politieke of andere motieven (of vanuit complotovertuigingen) de grotere massa tot actie aanzetten. Complotdenken, dat “de vinger legde op de problemen”, kreeg een vruchtbare voedingsbodem. Vanuit zijn semi-ideologische aard heeft het een groepsvormende en activerende functie en heeft het zo bijgedragen tot een stijging van antisysteemdenken en een sfeer van verzet tegen het huidige democratische bestel.

1.4

België haalt kinderen en hun moeders terug uit de conflictzone in Syrië

In juni 2022 is een vlucht met **16 Belgische kinderen en 6 moeders** geland in België. De vrijwillige terugkeer uit de conflictzone in Syrië is **geval per geval beoordeeld** op basis van de afweging tussen het belang van het kind, het gevaar voor de Belgische openbare veiligheid en de praktische haalbaarheid. De **veiligheidssituatie in de kampen** is erg **instabiel** en ontsnaptingen zijn niet uitgesloten. Als een individu van de radar van de veiligheidsdiensten zou verdwijnen, dan zijn de veiligheidsrisico's – zeker op termijn – veel groter.

Begeleiding van de kinderen

In de kampen is de invloed van terreurgroep IS nog **steeds groot**. Acties zoals het terughalen van Belgische onderdanen **verminderen het risico op een verdere radicalisering**. Een stabiele en veilige omgeving voor de kinderen vergroot hun kans op een toekomst in onze samenleving.

Ze werden opgevangen door de bevoegde diensten voor de begeleiding van minderjarigen in België. Op basis van de informatie waarover het OCAD beschikt, gaat het met de meeste van deze kinderen de goede kant uit.

Opvolging van de moeders

De **meerderheid van de vrouwen** aanwezig in het conflictgebied is reeds **veroordeeld** in ons land. Een minderheid moet nog worden berecht. Alle vrouwen hebben een aanhoudingsmandaat tegen zich lopen. Bij hun terugkeer, tijdens en na hun periode in de gevangenis, zullen ze nauwlettend worden opgevolgd, o.a. binnen de structuren van de Strategie T.E.R. Hierin werken alle betrokken diensten samen op alle bestuursniveaus binnen het kader van hun bevoegdheden.

Het OCAD heeft voor elk van hen een **individuele dreigingsanalyse** opgesteld. Dit laat toe om een **gerichte aanpak** te organiseren, zo veel mogelijk op maat van elk individu. Deze analyses worden permanent actueel gehouden op basis van de inlichtingen en informatie van alle partnerdiensten van het OCAD.

Re-integratie

Eind 2022 spreken we in totaal over een 170-tal teruggekeerde Belgen sinds het uitbreken van het conflict. Het **overgrote deel vertoont positieve tekenen van re-integratie** en **lijkt hun extremistische ideologie achter zich te hebben gelaten**. Een aantal blijft echter nog steeds vatbaar voor extremisme. Ze blijven opgevolgd worden via een geïndividualiseerde aanpak op maat in het kader van de Strategie T.E.R.

1.5

Gekende extremist doodt agent in Schaarbeek met een mes

Op donderdag 10 november 2022 zijn **twee politieagenten in Schaarbeek aangevallen** met een mes. Bij deze aanval is één agent om het leven gekomen en raakte de andere zwaargewond. De dader was een **Potentieel Gewelddadige Extremist (PGE)**, die al verscheidene jaren gekend was bij de veiligheidsdiensten. Sinds 2017 was hij opgenomen in de **Gemeenschappelijke Gegevensbank (GGB)**. Hij had er diverse gevangenisstraffen op zitten voor gemeenschappelijke feiten, maar is nooit veroordeeld voor terrorisme. Omdat er tijdens zijn detentie tekenen van

radicalisering waren, werd de man zowel tijdens als na zijn detentie opgevolgd door verschillende diensten, zowel op veiligheidsvlak als op sociopreventief vlak. Intussen werd ook duidelijk dat de man kampte met een zware **psychische problematiek**.

Aangezien de politie de man heeft kunnen neutraliseren en er geen aanwijzingen waren voor bijkomende dreigingen gelinkt aan dit dossier, bleef het algemene dreigingsniveau voor België behouden op niveau 2 op een schaal van 4.

2. OCAD HIGHLIGHTS 2022

In dit hoofdstuk staat het OCAD stil bij de belangrijkste verwezenlijkingen en evoluties binnen de dienst.

1 De nieuwe OCAD-wet

De wet van 10 juli 2006 betreffende de dreigingsanalyse werd aangepast door de wet van 31 mei 2022. De aanpassingen breken niet met het verleden, maar moeten in tegendeel de coördinerende opdracht van de dienst in de strijd tegen terrorisme en extremisme, inclusief het radicaliseringsproces, consolideren. Deze coördinatierol is immers des te belangrijker geworden met de aanname van de Strategie T.E.R. door het Overlegcomité in september 2021. Er wordt evenwel voor gewaakt om niet te raken aan de bevoegdheden van alle betrokken partners. Ten tweede versterkt de nieuwe wet de informatieflex. De werkmethodes van het OCAD worden vereenvoudigd. Een derde element in de nieuwe wet is de officiële benoeming van vier nieuwe steundiensten van het OCAD (art. 2 van de wet van 10 juli 2006), met name: de Dienst Erediensten en Vrijzinnigheid (FOD Justitie), het Directoraat-Generaal Penitentiaire Inrichtingen (FOD Justitie), het Directoraat-Generaal van het Nationaal Crisiscentrum (FOD Binnenlandse Zaken) en de Algemene Administratie van de Thesaurie van de FOD Financiën. Deze vier diensten waren reeds als steundienst van het OCAD benoemd met het KB van 17 augustus 2018 ter uitvoering van artikel 2, eerste lid, 2°, g) van de wet van 10 juli 2006 betreffende de dreigingsanalyse. Ook de functies van directeur en adjunct-directeur zijn herbekeken: vanaf heden hoeven de directeur en adjunct-directeur van het OCAD geen magistraat meer te zijn.

2 Wet GGB en omkadering Strategie T.E.R.

Om de coherentie en efficiëntie van de informatie-uitwisseling tussen de diensten en de autoriteiten die werkzaam zijn in de strijd tegen extremisme en terrorisme te optimaliseren, is er in 2022 verder gewerkt aan een voorontwerp van wet dat op termijn de Koninklijke besluiten Terrorist Fighters en Haatpropagandisten moet vervangen.

De Parlementaire Onderzoekscommissie belast met het onderzoek naar de omstandigheden van de aanslagen in Brussel in 2016, was immers tot de vaststelling gekomen dat de wet op het politieambt – waarin de bepalingen zijn opgenomen voor de oprichting van de GGB – niet de geschikte juridische basis vormde. Onder leiding van de FOD Justitie werd daarom een werkgroep opgericht, met de belangrijkste partners van de GGB. Het OCAD heeft hier als operationele verantwoordelijke uiteraard een actieve rol gespeeld.

De werkzaamheden zullen worden voortgezet in 2023, maar het herformuleren van de tekst en het controleren van de coherentie en de leesbaarheid van de bestaande bepalingen is reeds gebeurd in 2022. Bovendien is er van de gelegenheid gebruik gemaakt om de rol en het werk van de Lokale Taskforces te kaderen, door hen een juridische basis te geven in dit ontwerp van wettekst.

Een andere krachtlijn van het voorontwerp is dat de verwerking van persoonsgegevens verbeterd zal worden, met name door nader te bepalen welke types van gegevens verwerkt kunnen worden, wat de regels zijn inzake bewaring en wat de verantwoordelijkheden zijn van de gebruikers. Hun rechten om de gegevens te verwerken worden verduidelijkt en geactualiseerd om aan de reële behoeften te beantwoorden.

De rechten van de betrokken personen zullen ook beter worden gewaarborgd, via de Data Protection Officer (DPO). De functie zal worden versterkt, zodat er gewaakt kan worden over de naleving van de principes voor de verwerking van persoonsgegevens en de opvolging van klachten van de betrokken personen kan worden verzekerd.

Tot slot werden ook de twee koninklijke besluiten betreffende de verschillende categorieën in de Gegevensbank herschreven, om tot één enkele wettekst te komen. Bedoeling is om elke verwarring te vermijden: er bestaat maar één enkele gegevensbank.

3 Gemeenschappelijk statuut inlichtingendiensten

Rekening houdend met de aanbevelingen van de Parlementaire Onderzoekscommissie na de aanslagen van 22 maart 2016 en de bepalingen uit het regeerakkoord van oktober 2020, zijn de ADIV, de VSSE en het OCAD overeengekomen om nog deze regeerperiode een regelgeving uit te werken die het **burgerpersoneel van de drie diensten eenzelfde statuut** moet geven. De ontwikkeling van één statuut wordt gerechtvaardigd door hun opdrachten, methodes, procedures en beschikbaarheden, die heel specifiek maar tegelijk ook heel gelijkaardig zijn.

Eind 2020 is er een **werkgroep** (WG) samengesteld met vertegenwoordigers van de **VSSE**, de **ADIV** en het **OCAD**. In 2021 heeft tevens het **NCCN** zich aangesloten, omdat ook deze dienst met gelijkaardige bekommernissen en uitdagingen geconfronteerd wordt voor zijn personeel. De WG komt regelmatig samen om specifieke punten te bespreken. De bedoeling is om voor het einde van de huidige legislatuur een **gemeenschappelijk voorstel** in te dienen.

De strategische cellen van de voogdijministers van de vier betrokken diensten (Binnenlandse Zaken, Justitie en Defensie), maar ook de Administratie FOD BOSA en de strategische cel van de FOD van de minister van Ambtenarenzaken worden regelmatig gebriefd over de vooruitgang van de WG. Zowel in 2021 als 2022 zijn er informele ontmoetingen geweest met de instanties die het personeel vertegenwoordigen. Eind 2022 is er een **tekst** bezorgd aan de **strategische cellen van de voogdijministers** van de vier betrokken diensten en aan de strategische cel van de minister van Ambtenarenzaken.

4 Opleidingen voor IO en deelnemers LIVC-R

Om de **leden van de Lokale Politie** die bevoegd zijn voor de **opvolging van terrorisme en extremisme** (IO) beter te **ondersteunen** en hun **sleutelrol** binnen de Strategie T.E.R. te **versterken**, heeft het OCAD in 2022 verder ingezet op de coördinatie van het opleidingstraject voor de IO's.

Het gaat om **een driedaagse opleiding**, toegespitst op de **specifieke rol van de IO**, van zijn functioneren binnen zijn politiezone en zijn rol bij de LTF en de LIVC-R. De opleiders voorzien sessies over de juridische basis, de bevoegdheden van de verschillende partners, het beheer en de uitwisseling van informatie, de bestaande procedures, casestudies en de uitwisseling van goede praktijken. Het OCAD is bij alle dagen van de opleiding betrokken. In 2022 zijn er **drie sessies** georganiseerd (1 in Brussel, 2 in Vlaanderen).

De **LIVC's-R** spelen een belangrijke rol in de **vroegdetectie** van problematische radicalisering. Om ook de LIVC's-R voldoende kennis en expertise te verschaffen, is beslist om eveneens een opleiding te voorzien voor de **coördinatoren** van de LIVC's-R (en hun vertegenwoordiger) en voor diensten en actoren die **deelnemen** of willen deelnemen aan een LIVC-R. In samenwerking met de partners van de Werkgroep Preventie, coördineerde het OCAD een eerste tweedaagse Nederlandstalige opleiding rond LIVC-R en een eerste Franstalige opleiding.

5 België en Indonesië gaan samenwerken in strijd tegen terrorisme

In **juni 2022** hebben het **Indonesische Nationale Agentschap voor Terrorismebestrijding** en het OCAD in aanwezigheid van de minister van Binnenlandse Zaken een **Memorandum of Understanding** (MOU) ondertekend voor een **meer structurele samenwerking**. België en Indonesië officialiseren zo hun samenwerking ter preventie van terrorisme en extremisme. Hiertoe verbinden ze zich om **strategische analyses** en **goede praktijken** in de strijd tegen extremisme uit te wisselen. Ook verschillende ontmoetingen op expertenniveau staan op de agenda.

6 Outreach: winnaar derde thesiswedstrijd OCAD & colloquium

In 2021-2022 sloot het Outreach project van het OCAD (zie ook, pag. 31) zijn **derde cyclus** van de **thesiswedstrijd** af. De **Universiteit van Luik** kaapte de eerste prijs weg met een hoogstaand onderzoek over de **incel-problematiek**. De winnaar mocht zijn onderzoek voorstellen op het **afsluitende colloquium**, dat heeft plaatsgevonden in **december 2022** met als overkoepelend thema **de LIVC-R werking**.

In mei 2022 heeft Outreach de **tweede editie** van het wetenschappelijke tijdschrift **Radices** gepubliceerd. Radices geeft een keer per jaar een podium aan beloftevol, nieuw academisch onderzoek in het veiligheidsdomein. De winnaar van de thesiswedstrijd van het OCAD krijgt telkens de mogelijkheid om het eerste artikel te schrijven. Alle edities van het tijdschrift worden verstuurd naar alle partners van het OCAD en zijn tevens terug te vinden op de website.

7 Werkbezoek aan Niger

In het **najaar van 2022** heeft het OCAD samen met **Buitenlandse Zaken** een werkbezoek gebracht aan **Niger** om het **Centre National de coordination du mécanisme d'alerte précoce** (CNAP) te bezoeken. De Economische Gemeenschap van West-Afrikaanse Staten (ECOWAS) heeft in 15 West-Afrikaanse landen dergelijke coördinatiecentra opgericht, waaronder recentelijk één in Niger, op expliciete vraag van deze laatste. Doel van het werkbezoek was het **uitwisselen van ervaringen en expertise**, waarbij het OCAD zijn werking voorstelde en de **meerwaarde van een fusion centre in de strijd tegen extremisme en terrorisme** benadrukte. Niger is een belangrijke Afrikaanse partner en België investeert veel om het land te helpen zijn veiligheid en onafhankelijkheid verder te ontwikkelen. Een opvolgvergadering is gepland voor 2023.

8 Communicatie

Externe communicatie - website

- Tussen 1 januari en 31 december 2022 heeft het OCAD **14 nieuwsberichten gepubliceerd**, een aantal dat vergelijkbaar is met vorig jaar. In totaal heeft de website 5 448 bezoekers bereikt, een daling van iets meer dan 50% ten opzichte van 2021. Deze daling is hoogstwaarschijnlijk in de eerste plaats het gevolg van de actualiteit en de zichtbaarheid van dreigingen (zo was 2021 het jaar van de onrustwekkende verdwijning van de rechts-extremistische militair Jürgen Conings). Ten tweede speelt ook het al dan niet accepteren van cookies een rol in deze cijfers.
- In 2022 is een **audit** uitgevoerd inzake de **wettelijke voorwaarden voor toegankelijkheid** van federale websites. Met de resultaten wordt rekening gehouden bij de verdere ontwikkeling van de website.

Externe communicatie - crisiscommunicatie

In het kader van de **Oekraïne crisis** en de **repatriëring** van 16 kinderen en hun moeders, heeft het OCAD nauw samengewerkt met het NCCN en de partners binnen de Infocel om te komen tot een heldere en genuanceerde, betrouwbare communicatie vanuit de overheid.

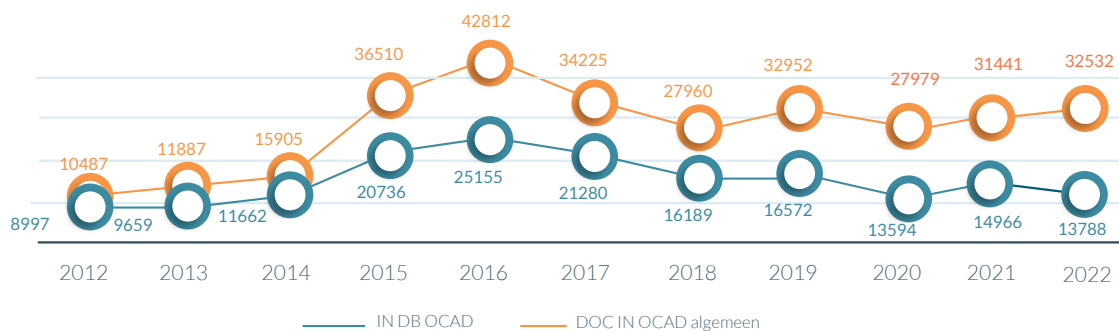
3. STATISTIEKEN & PUBLICATIES

3.1

Cijfers: behandelde documenten

Cijfers brengen het werk van het OCAD op een concrete manier in beeld. Zo worden de meest significante trends zichtbaar (en in de mate van het mogelijke ook verklaard) in de grafieken op de volgende bladzijden.

Inkomende doc versus doc in databank OCAD

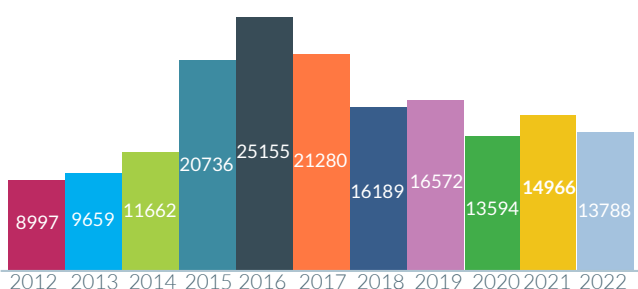
In 2022 zien we ten opzichte van de COVID-19 jaren 2020 en 2021 **opnieuw een stijging** van het aantal **inkomende documenten** op het OCAD, nl. 32 532 (doc IN OCAD algemeen). In dit cijfer zitten ook alle documenten die zijn toegekomen **via de beveiligde netwerken** (gemiddeld iets meer dan 100 per maand).

Het leven van de maatschappij heeft zich hernomen. Hiermee zitten we opnieuw in de **grootteorde van het referentiejaar 2019**. De piekperiode van de terreurcrisis van 2015-2017, die had gezorgd voor een grote toename van het aantal inkomende documenten en berichten, ligt achter ons. Desondanks merken we dat het aantal binnenkomende documenten ongeveer verdubbeld is ten opzichte van de periode vóór de Syriëproblematiek en de aanslagengolf in het Westen.

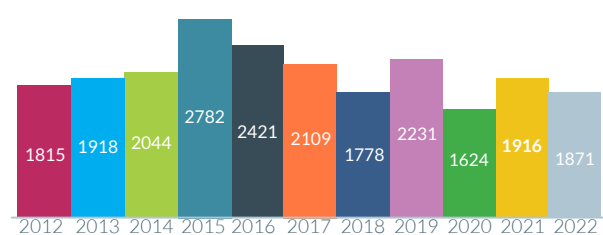
Alle inkomende documenten worden echter **niet systematisch als nieuw document geregistreerd in de interne databank van het OCAD**. Sommige inkomende documenten worden op andere manieren beschikbaar gehouden of worden toegevoegd aan reeds bestaande dossiers. In 2022 noteren we zo 13 788 nieuw geregistreerde stukken, een lichte daling ten opzichte van het referentiejaar 2021, maar nog steeds licht hoger dan het COVID-19 jaar 2020.

Deze cijfers enkel over het **aantal stukken** en geven **geen indicatie** over de **inhoud of de lengte/impact** van het document in kwestie. Sommige diensten leveren weliswaar **minder stukken in aantal**, maar hun informatie/inlichtingen betreffen **gedetailleerde analyses** over een fenomeen of een grondige synthese van kwantitatieve en kwalitatieve gegevens.

Doc IN databank OCAD

Doc UIT databank OCAD

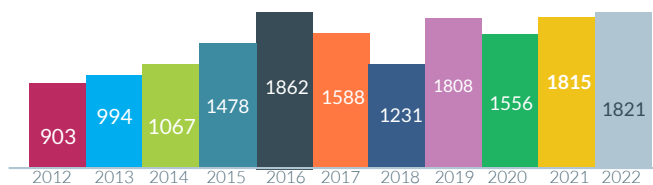

Punctuele dreigingsevaluaties

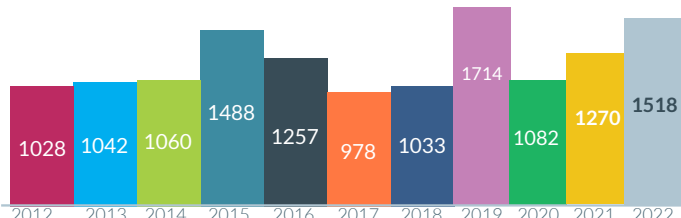
Het OCAD maakt zijn punctuele dreigingsevaluaties zowel **op vraag van de diensten** als op **eigen initiatief**.

In de periode na zijn ontstaan heeft het OCAD zwaar geïnvesteerd in **overlegmomenten** met alle partnerdiensten over relevante informatie en informatieaanvragen. Bij het begin van de **terreurcrisis** in West-Europa merken we de **invloed** in zowel het aantal evaluatie-aanvragen als opgestelde evaluaties. In 2019 was er **opnieuw een merkbare stijging** in het aantal evaluaties. Een herziening en intensifiëring van de manier van samenwerken met een van onze belangrijkste partners, het NCCN, ligt hier mee aan de basis. De **COVID-jaren** 2020 en 2021 hadden een **grote impact** op het aantal evaluatieaanvragen en opgestelde evaluaties.

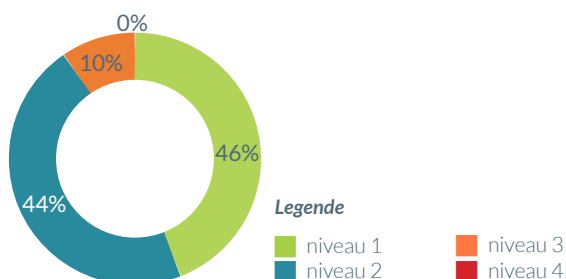
Evaluatieaanvragen aan het OCAD (DEVAL)

Punctuele evaluaties OCAD (EVAL)

Dreigingsniveau

Als we kijken naar de **dreigingsniveaus** voor de verschillende evaluaties, merken we dat **bijna de helft van de evaluaties** (46%) leidde tot een **dreigingsniveau 1** (laag), **44%** mondde uit in een **niveau 2**, gemiddeld (wat ook het algemene dreigingsniveau voor België is), slechts **10%** van de evaluaties betrof een **niveau 3** (ernstig) en **geen enkele** punctuele evaluatie gaf aanleiding tot een **niveau 4** (zeer ernstig).

3.2

Analyses & andere publicaties

Strategische analyses

Het OCAD publiceert regelmatig strategische nota's over de verschillende actuele onderwerpen om toe te laten aan partnerdiensten om een **globaal overzicht** te hebben van bepaalde groepen en tendensen.

Magazine Insight

Een aantal keer per jaar publiceert het OCAD zijn magazine Insight. Telkens ligt de focus op een **bepaalde thematiek**. Insight is gericht naar alle ondersteunende en partnerdiensten van het OCAD, inclusief academische contacten. In 2022 heeft het OCAD twee edities uitgebracht.

3.3

Personen in de GGB

evolutie van de cijfers

De GGB is het **instrument** waarmee de multidisciplinaire aanpak van de **Strategie T.E.R.** (zie pag. 32) concreet wordt gemaakt. De GGB werd opgericht in 2016, nadat honderden Belgen naar Syrië en Irak waren vertrokken om zich aan te sluiten bij terreurgroep IS. In de nasleep van de aanslagen in West-Europa in 2015-2016 kondigde de regering een hele reeks maatregelen aan om terrorisme en extremisme in onze maatschappij zo veel mogelijk in te dijken, de GGB is er hier een van.

De GGB is een **tool** voor **real time** informatiedeling. De bevoegde diensten wisselen in het kader van een veiligheidsaanpak continu **niet-geclassificeerde informatie** uit over **prioritair op te volgen entiteiten**. De toegang tot de GGB wordt bepaald in functie van **subsidiariteit** en **proportionaliteit** en vooral op basis van het *need-to-know* principe. Informatie uit de GGB wordt gebruikt op de **LTF-werking** voor de dossiers die een veiligheidsopvolging vereisen.

Op lokaal niveau zijn het de **IO's** die de voor hen nodige informatie uit de GGB kunnen halen. Die informatie kan dus evenzeer gebruikt worden om cases te bespreken in de **LIVC's-R**. In sommige gevallen is een laagdrempelige, sociopreventieve begeleiding immers de meest adequate maatregel.

De GGB bevat **vijf statuten**. De gemene deler van alle statuten zijn **extremisme** en **(de intentie tot) geweld**. Alle personen in de GGB moeten een **solide band** hebben met **België** (maar hoeven niet per se over de Belgische nationaliteit te beschikken). Indien aan een van de criteria, die wettelijk zijn vastgelegd, niet meer is voldaan, wordt een persoon uit de GGB geschrapt. Personen kunnen met een dubbel statuut zijn opgenomen in de GGB, omdat ze beantwoorden aan verschillende criteria. Dit gegeven maakt dat cijfers niet altijd absoluut zijn en dat er overlappingen zijn. In de loop van 2022 gaat het om een dertigtal dubbele statuten en één driedubbel statuut.

- **Foreign Terrorist Fighters** (FTF's): personen die naar een conflictgebied zijn vertrokken om er een terreurgroep te vervoegen of hiervan terugkeerden, of van wie het vertrek is verhinderd of die de intentie hebben om te vertrekken (opgenomen sinds de oprichting van de GGB in 2016);
- **Homegrown Terrorist Fighters** (HTF's): personen die niet de intentie hebben om naar een terreurorganisatie in het buitenland te vertrekken, maar die verkiezen om hier terroristische acties te plegen of om ze te ondersteunen (toegevoegd op basis van het KB van 23 april 2018);
- **Haatpropagandisten** (HP's): personen die het gebruik van geweld willen rechtvaardigen omwille van ideologische doeleinden. Met hun invloed willen ze hun omgeving doen radicaliseren en schade toebrengen aan de rechtstaat (toegevoegd op basis van het KB van 23 april 2018);
- **Potentieel Gewelddadige Extremisten** (PGE's): personen met extremistische opvattingen die ze eventueel willen concretiseren via geweld, maar die nog geen concrete stappen daartoe hebben ondernomen (toegevoegd op basis van het KB van 20 december 2019);
- **Terrorismeveroordeelden** (TV's): personen die veroordeeld, geïnterneerd of onder beschermingsmaatregel geplaatst zijn voor terrorisme in België of in het buitenland (toegevoegd op basis van het KB van 20 december 2019).

Evoluties 2022

Als operationele beheerder van de GGB, volgt het OCAD nauwlettend de evolutie van de entiteiten in de GGB op.

- In 2022 schommelde het aantal entiteiten in de GGB tussen de 700 en 715 (FTF's, HTF's, HP's, PGE's en TV's).
- In de loop van het jaar stelde het OCAD 304 nieuwe individuele dreigingsevaluaties of actualisaties voor personen in de GGB op. Deze evaluaties zijn officiële documenten, die het OCAD door validatie ter beschikking kan stellen. De aanvragende dienst kan het document vervolgens gebruiken in administratieve procedures. Deze evaluaties worden continu *up to date* gehouden.

Algemene vaststellingen

Ideologie

- **87%** van de entiteiten kon worden gelinkt aan een **islamistisch-jihadistische ideologie**;
- **9%** van de entiteiten kon worden gelinkt aan een **rechts-extremistisch gedachtegoed**;
- **2%** van de entiteiten kon worden gelinkt aan een **links-extremistisch gedachtegoed**;
- De overige entiteiten (**2%**) worden opgevolgd omwille van hun **anti-establishment** ideologie, **single issues** of omwille van een **politieke context in het buitenland**.

Gender

- **79%** van de GGB-populatie zijn **mannen**; **21 %** van de GGB-populatie zijn **vrouwen**.

Geografische spreiding

- Het proces van radicalisering in een extremistische/terroristische context blijft **voornamelijk** een problematiek die de **grootsteden** treft.

Nieuwe entiteiten en geschrapte entiteiten

- Een kleine **80 nieuwe entiteiten** werden in de loop van 2022 in de GGB toegevoegd;
- Een **90-tal werd uit de GGB geschrapt** (de meesten omwille van een positieve evolutie).

Foreign Terrorist Fighters (FTF's)

In 2022 daalde het aantal FTF's in de GGB aanzienlijk. Een aanzienlijk deel FTF's werd uit de GGB **geschrap**t ("geventileerd") omwille van een positieve evolutie of omdat de termijn van geen nieuwe informatie "à charge" ruimschoots overschreden is.

CAT 1: ter plaatse

- Het OCAD heeft informatie waaruit met zekerheid blijkt dat de personen zich in het conflictgebied bevinden;
- Het OCAD heeft informatie ontvangen dat een minderjarige die zich in Syrië/Irak bevindt, 12 jaar is geworden. Aangezien minderjarigen vanaf dat ogenblik als aparte FTF's worden opgenomen in de GGB, veroorzaken ze een stijging van het aantal FTF's cat. 1 zonder dat er sprake is van nieuwe vertrekken uit België;
- Volgens de informatie waarover het OCAD beschikt, dateert het laatste vertrek cat. 1 uit België uit 2018. In het eerste semester van 2022 bleef het aantal FTF's cat. 1 stabiel rond de 285 individuen. Met de repatriëring van een aantal kinderen en hun moeders in juni, merken we een daling in deze categorie in het tweede semester. Dan bedraagt het aantal FTF's cat. 1 nog een 280-tal personen, van wie het merendeel (iets meer dan 60%) vermoedelijk overleden is.

CAT 3: returnees

- Vanaf het ogenblik dat FTF's cat. 1 zich niet meer in het Syrisch-Iraakse conflictgebied bevinden en bijvoorbeeld door de Turkse autoriteiten worden aangehouden, worden ze beschouwd als FTF's cat. 3 en bijgevolg geschrappt als cat. 1;
- Wanneer het OCAD de dreiging van FTF's cat. 3 gedurende twee jaar evalueert als niveau 1 extremisme/niveau 1 terrorisme en er voldoende informatie à décharge beschikbaar is, wordt de entiteit geschrappt uit de GGB;
- In 2022 zijn 9 volwassen Belgische FTF's en 20 kinderen naar België teruggekeerd.

CAT 4 & 5: mislukte vertrekkers en potentiële vertrekkers

- Wanneer het OCAD de dreiging van FTF's cat. 4 gedurende twee jaar evalueert als niveau 1 extremisme/niveau 1 terrorisme en er voldoende informatie à décharge beschikbaar is, wordt de entiteit geschrappt uit de GGB;
- Wanneer er gedurende twee jaar voldoende solide informatie is dat de persoon in kwestie niet langer de intentie heeft om af te reizen naar een jihadistisch conflictgebied, wordt deze geschrappt als FTF cat. 5 (potentiële vertrekker);
- Het aantal mislukte pogingen om te vertrekken is al sinds 2015 relatief stabiel gebleven. Het gaat ondertussen nog slechts om een handvol individuen dat nog steeds in de GGB is opgenomen omwille van een toenmalige poging of intentie tot vertrek. Sinds 2018 zijn er geen aanwijzingen meer op het OCAD binnengekomen over personen met een eventuele intentie tot vertrek naar de jihadistische conflictzone.

Homegrown Terrorist Fighters (HTF's)

Homegrown Terrorist Fighters of HTF's zijn aan de GGB toegevoegd in 2018 om tegemoet te komen aan de veranderende trend in het dreigingsbeeld dat individuen niet meer naar het buitenland vertrekken of vanuit een jihadistisch conflictgebied terugkeren om een terroristische actie te plegen. Enerzijds werd het moeilijker voor individuen om te vertrekken, anderzijds riepen terreurgroepen vanaf 2017-2018 op om niet meer naar het 'kalifaat' af te zakken, maar in eigen gebied gewelddadige acties uit te voeren. Sinds de toevoeging van dit statuut in 2018, is het aantal HTF's relatief stabiel gebleven. De neergang van terreurgroep IS, met daarmee gepaard gaand haar verminderde aantrekkingskracht en tanende propaganda, zijn hier ongetwijfeld niet vreemd aan. Vanaf 2021 is er een opvallende daling in het aantal HTF's merkbaar. Dit is te verklaren door de toevoeging van de nieuwe statuten PGE en TV in de GGB en de interne databank van het OCAD, waardoor verschillende individuen het label PGE kregen. In 2022 ging het om een 35 à 40 individuen die het label HTF hadden.

Terrorismeveroordeelden (TV's)

Terrorismeveroordeelden of TV's worden sinds begin 2020 aan de GGB toegevoegd op basis van het KB van 20 december 2019. Dubbele statuten zijn voor TV's niet mogelijk.

Haatpropagandisten (HP's)

HP's kunnen zowel de jihadistische ideologie aanhangen (de grootste groep), als een rechts-extremistisch of links-extremistisch gedachtegoed. Daar waar het aantal personen dat opgevolgd wordt voor links-extremisme de voorbije jaren quasi stabiel is gebleven, was er een stijging merkbaar in het rechts-extremistische spectrum. In de loop van het jaar 2022 merken we echter dat we qua opgevolgde entiteiten op een plateau zijn geraakt van rond de 40 personen. Het aantal HP's dat wordt opgevolgd omwille van islamistisch-jihadistische sympathieën is de voorbije referentieperiode dan weer gedaald en schommelt tussen de 50 en 55 opgevolgde personen.

Potentieel Gewelddadige Extremisten (PGE's)

Potentieel Gewelddadige Extremisten of PGE's worden sinds begin 2020 mee opgenomen in de GGB. Dankzij de toevoeging van de PGE's en de daarmee gepaard gaande *finetuning* bij de HP's kunnen ook de fenomenen van rechts- en links-extremisme beter worden opgevolgd. In 2022 blijft het aantal PGE's dat wordt opgevolgd voor links-extremistische ideologieën laag en betreft een klein tiental individuen. Het aantal rechts-extremistische PGE's in de GGB heeft sinds medio 2022 een plateau bereikt en schommelt rond de 30 personen. Het aantal jihadistisch georiënteerde PGE's is dan weer toegenomen in de tweede helft van het voorbije jaar en is gestabiliseerd rond de 80 entiteiten.

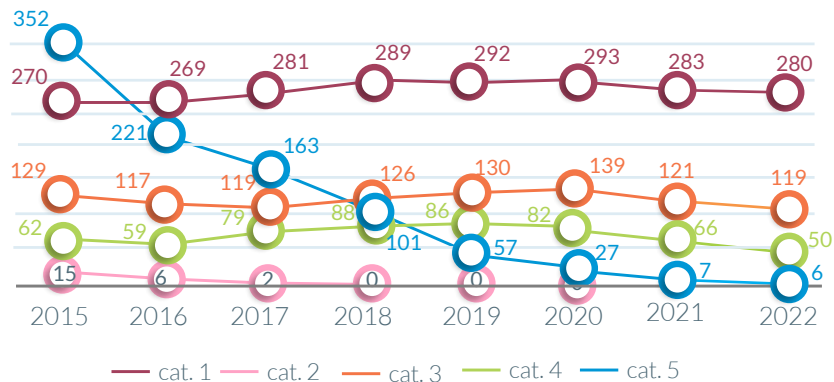

Evolutie personen in de GGB over de jaren heen

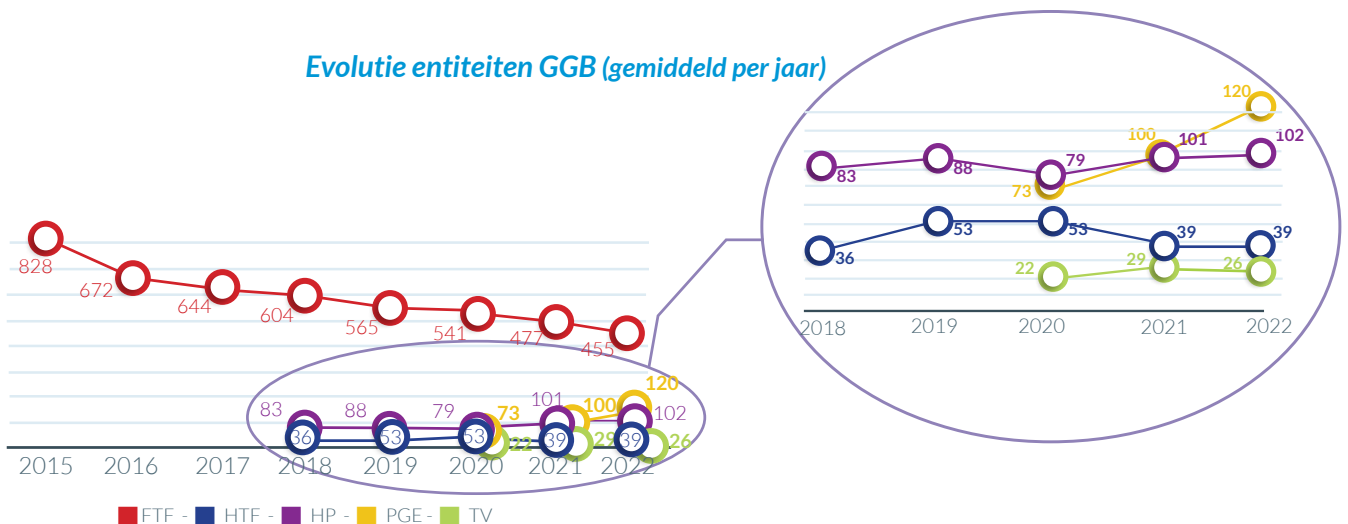
Over de jaren heen worden de volgende trends zichtbaar:

- Het aantal FTF's is al een aantal jaren – sinds 2016 om precies te zijn – in dalende lijn. Sinds 2017 is het aantal FTF's in het jihadistische conflictgebied stabiel, rekening houdend met een lichte daling ten gevolge van repatriëringen;
- Het aantal returnees is min of meer stabiel sinds 2018. De afgelopen jaren zijn weliswaar verscheidene FTF's teruggekeerd (verplicht via uitwijzing door Turkije of effectieve repatriëring). De stabilisering in het aantal FTF cat. 3 verklaart zich doordat er naast een aantal teruggekeerde FTF's ook een heel aantal FTF's cat. 3 ondertussen uit de GGB geschraapt zijn
- De grootste dalingen doen zich voor in de cat. 5 van FTF's (kandidaat-vertrekkers). Sinds 2019 merken we daar een sterke daling, die voor het grootste deel te maken heeft met de neergang van terreurgroep IS. Ondertussen hebben we het nog over een handvol individuen.
- Sinds de toevoeging van het statuut PGE heeft ons land ook een beter zicht op de evolutie van het aantal personen dat opgevolgd wordt omwille van rechts- of links-extremistische ideologieën.

Evolutie FTF per categorie over de jaren heen (gemiddeld per jaar)

Evolutie entiteiten GGB (gemiddeld per jaar)

3.4

Individuele administratieve maatregelen

Het OCAD geeft gemotiveerd advies aan de Nationale Veiligheidsraad, de minister van Binnenlandse Zaken en de minister van Buitenlandse Zaken bij het nemen van individuele administratieve maatregelen **ID-ban**, **Pass-ban** en **Bevriezing van Tegoeden**. Het gaat om **preventieve maatregelen** die moeten verhinderen dat personen terroristische acties zouden plegen.

Het advies van het OCAD is gestoeld op **overleg** en **nauwe samenwerking** met verschillende van onze ondersteunende diensten en partnerdiensten, in het bijzonder het Federaal Parket. Alle individuele administratieve maatregelen worden geregistreerd in de Gemeenschappelijke Gegevensbank (GGB).

Pass-ban

Bij toepassing van de maatregel Pass-ban wordt iemands **paspoort geweigerd, ingetrokken of niet verlengd**.

Verschiedende diensten (zoals het Federaal Parket, de Lokale Parketten, de FOD Buitenlandse Zaken en het OCAD) kunnen een voorstel indienen om een persoon te laten opnemen op de lijst Pass-ban. De uitvoering ervan komt toe aan de minister van Buitenlandse Zaken.

Op **31 december 2022** was de Pass-ban maatregel op initiatief van het OCAD van toepassing op **28** personen. Deze 28 personen hebben dus geen paspoort meer, waardoor ze niet meer naar de regio Syrië-Irak kunnen reizen of niet naar een ander conflictgebied kunnen vertrekken. De geldigheid van de Pass-ban maatregel is **onbeperkt in de tijd** en kan enkel worden stopgezet op gemotiveerde vraag van een van de bevoegde autoriteiten.

ID-ban

Bij de maatregel ID-ban wordt iemands **identiteitskaart ingetrokken of ongeldig verklaard**, of wordt het **uitreiken van een identiteitskaart** geweigerd. De toepassing van de maatregel ligt bij de minister van Binnenlandse Zaken. Een maatregel ID-ban veroorzaakt automatisch ook een maatregel Pass-ban, voor dezelfde duur als de ID-ban. De bedoeling is om te vermijden dat de betrokkene België verlaat om zich naar een jihadistisch conflictgebied te begeven. Een ID-ban is **beperkt in de tijd**. De geldigheid van de maatregel bedraagt **drie maanden** en de procedure kan eenmaal worden verlengd indien er substantiële elementen naar voren worden gebracht die de verlenging rechtvaardigen. In de loop van **2022** heeft het OCAD het initiatief genomen tot **1 maatregel ID-ban**, die door de minister is bevestigd.

Bevriezing van financiële tegoeden

Bij de maatregel Bevriezing van financiële middelen en tegoeden, worden iemands rekeningen bevroren. Personen die het voorwerp van deze maatregel uitmaken, komen op de **Nationale Lijst** terecht en de maatregel wordt via de Thesaurie gepubliceerd in het Staatsblad.

In de loop van **2022** zijn er **3** administratieve maatregelen van Bevriezing afgekondigd. Op regelmatige tijdstippen (uiterlijk om de zes maanden) herevalueert het OCAD deze maatregelen. Op basis van deze herevaluaties zijn in **2022 13** personen van de Nationale Lijst afgehaald en is er beslist om de bevriezing van hun tegoeden stop te zetten.

Eind **2022** liepen er **262** administratieve maatregelen van bevriezing van tegoeden, voornamelijk tegen FTF's cat. 1 (afgereisd naar het conflictgebied in Syrië-Irak).

4. OVER HET OCAD

4.1

Wie zijn we?

Het OCAD, het Coördinatietoegang voor de dreigingsanalyse, is het **federale kennis- en expertisecentrum** dat de **terroristische en extremistische dreiging** in België en tegen de Belgische belangen in het buitenland **evalueert** en de aanpak ervan mee **coördineert**. Op basis van onze **dreigingsevaluaties** kunnen overheden als het Nationaal Crisiscentrum (NCCN) en de **Geïntegreerde Politie** de gepaste **maatregelen** nemen om de veiligheid in België zo goed mogelijk te garanderen. Om onze taken uit te voeren, baseren we ons op **inlichtingen en informatie** van onze **ondersteunende diensten**¹ en onze **partnerdiensten**. Het OCAD werkt in alle onafhankelijkheid en legt verantwoording af aan de ministers van Binnenlandse Zaken en Justitie.

Ondersteunende diensten

- Geïntegreerde Politie (Federale en Lokale Politie)
- Veiligheid van de Staat (VSSE)
- Algemene Dienst Inlichting en Veiligheid (ADIV)
- FOD Mobiliteit & Vervoer (Mob)
- FOD Binnenlandse Zaken (BiZa)
 - Dienst Vreemdelingenzaken (DvZ)
 - Nationaal Crisiscentrum (NCCN)
- FOD Buitenlandse Zaken (BuZa)
- FOD Financiën (Fin)
 - Douane & Accijnzen
 - Thesaurie
- FOD Justitie (Jus)
 - Dienst Erediensten & Vrijzinnigheid
 - Directoraat-Generaal Penitentiaire Inrichtingen (DG EPI)

De C van Coördinatie

De 'C' van Coördinatie staat centraal in onze naam. We geloven in een **multidisciplinaire aanpak** en in **bruggen bouwen**, in afstemming en overleg met onze ondersteunende diensten en onze partnerdiensten. De relevante informatie die bij de verschillende partners afzonderlijk beschikbaar is, moet tussen alle betrokken diensten worden gedeeld. Op basis daarvan kan worden gekeken welke dienst het best geplaatst is om de meest gepaste acties te nemen.

Andere partners

- Cel voor Financiële Informatieverwerking (CFI)
- Openbaar Ministerie (OM)
- Centrum voor Cybersecurity Belgium (CCB)
- Gemeenschappen & Gewesten
- Lokale partners
 - Gemeentes
 - Preventie- & radicaliseringsambtenaren
 - Information Officers (IO)

¹ De ondersteunende diensten zijn de diensten zoals bepaald in de OCAD-wet van 10 juli 2006 art. 2, °2, aangepast door de wet van 31 mei 2022.

4.2

Missie, visie en waarden

Missie

De missie van het OCAD is bij wet bepaald: de veiligheid van de Belgische burgers en van de belangen in België en in het buitenland zo goed mogelijk garanderen, met respect voor de principes en de waarden van de democratische rechtstaat.

Visie

De actualiteit van de laatste jaren heeft de veiligheidsdiensten ertoe aangezet hun aanpak van terrorisme en extremisme te herzien en beter op elkaar af te stemmen. Een degelijk veiligheidsbeleid vereist een diepgaande samenwerking en wederzijds vertrouwen. Inlichtingen en gegevens delen is een *conditio sine qua non*. Daarom blijft de 'C' van 'coördinatie' in ons acroniem ook zo belangrijk.

De uitdaging is nu om verder te gaan op de ingeslagen weg. Vanuit onze coördinerende rol willen we mee bijdragen tot een vlotte informatiedoorstroming tussen alle partners die werken rond de problematieken van terrorisme en extremisme, inclusief het radicaliseringsproces. Binnen het kader van de nationale Strategie tegen Terrorismen en Extremisme, inclusief het Radicaliseringsproces (Strategie T.E.R.) willen we deze informatieflux ook tussen de verschillende beleidsniveaus mee helpen faciliteren. Als expertisecentrum willen we het maatschappelijke middenveld en het beleid ondersteunen in het verder ontwikkelen van een geïntegreerde en gemeenschappelijke aanpak ter voorkoming van extremisme.

Waarden

Het OCAD opereert onafhankelijk binnen de Belgische nationale veiligheidsstructuren. Objectiviteit, transparantie en geloofwaardigheid dragen we dus hoog in het vaandel. Om onze wettelijke opdrachten te kunnen volbrengen, moeten we afstand kunnen nemen van de waan van de dag en kritisch en objectief omgaan met de informatie die we ter beschikking hebben. Diversiteit, ook binnen onze eigen structuren, is in deze optiek een meerwaarde.

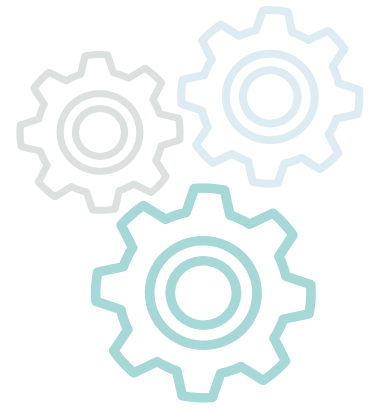
4.3

Wat doen we?

Sinds onze oprichting in 2006 zijn onze bevoegdheden en opdrachten gevoelig uitgebreid. De opdrachten van het OCAD zijn:

- **Punctuele en strategische dreigingsevaluaties** opstellen voor dreigingen gericht tegen de Belgische onderdanen en belangen, zowel in België als in het buitenland;
- Strategische dreigingsevaluaties opstellen met betrekking tot **kritieke infrastructuren**;
- De **Strategie T.E.R. coördineren** en de informatiestroom faciliteren tussen de betrokken Belgische diensten, via onder meer de Nationale Taskforce (NTF), de Lokale Taskforces (LTF's), de nationale Werkgroepen (WG) en de Lokale Integrale Veiligheidscellen inzake Radicalisme (LIVC's-R);
- Het **operationele beheer** verzekeren van de **Gemeenschappelijke Gegevensbank (GGB)**;
- **Gemotiveerde adviezen** opstellen in het kader van **individuele administratieve maatregelen** (bevroezing van tegoeden, ID-ban, Pass-ban);
- **Contacten en relaties met buitenlandse homologe diensten** onderhouden door informatie uit te wisselen en relevante informatie door te geven aan de betrokken Belgische diensten. Het OCAD is pleitbezorger van meer Europese en internationale samenwerking tussen buitenlandse partnerdiensten (*fusion centres*¹);
- **Expertise en kennis ter beschikking stellen van overheden en diensten** in het kader van de strijd tegen terrorisme en extremisme.

¹ Een *fusion centre* is een samenwerkingsverband van veiligheids- en inlichtingendiensten met als doel middelen, expertise en informatie te delen om criminele en/of terroristische actoren en activiteiten beter te kunnen opvolgen. Alle puzzelstukken moeten worden samengelegd om de gaten in de kennis zo klein mogelijk te houden.

4.4

Personeelssituatie

In haar beleidsnota voor het jaar 2022 stelde de minister van Binnenlandse Zaken Annelies Verlinden dat het **personeelsbestand** van het OCAD moest worden **versterkt** om de toegenomen taken en opdrachten naar behoren te kunnen uitvoeren. Het OCAD kreeg toestemming om **bijkomende personeelsleden** aan te werven in 2022. De aanwervingsprocedures werden in de loop van het jaar 2022 uitgevoerd in samenwerking met de federale dienst voor rekrutering 'Werken voor.be' en de diensten P&O van de FOD Binnenlandse Zaken.

Sinds het vertrek van voormalig directeur Paul Van Tigchelt op 11 oktober 2020, neemt **Gert Vercauteren** de leiding van de dienst waar, in afwachting van de benoeming van een nieuwe directeur. Voor deze periode is hij aangesteld als directeur a.i.

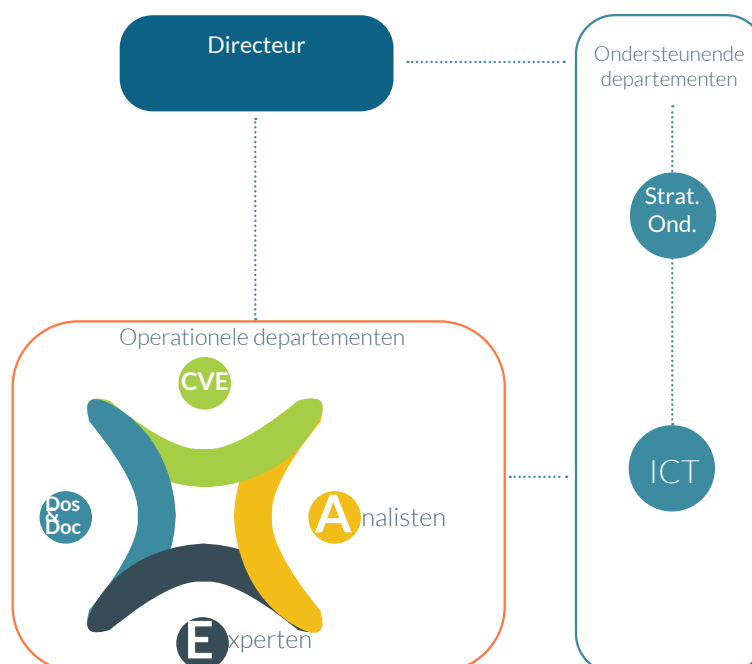
In 2022 werden de **aanwervingsvoorwaarden** voor de functies van **directeur en adjunct-directeur** – zoals voorzien in de wet van 10 juli 2006 betreffende de analyse van de dreiging – **aangepast**. Er wordt gewerkt aan een koninklijk besluit om de toekomstige effectieve rekrutering van een directeur en een adjunct-directeur op het OCAD mogelijk te maken.

4.5

Departementen

De werking van het OCAD is gebaseerd op vier operationele departementen. Deze hebben elk hun eigen, complementaire bevoegdheden, zodat het OCAD al zijn wettelijke opdrachten kan uitvoeren. Daarnaast is er een departement dat een beleidsondersteunende rol opneemt en een ondersteunend departement ICT. Het OCAD zet sterk in op een transversale werking, waarbij de verschillende departementen elk vanuit hun eigen insteek samenwerken rond bepaalde thematieken en zo elkaars expertise aanvullen.

Het **organigram** van het OCAD:

Strategische Ondersteuning

Het departement Strategische Ondersteuning staat in voor de **functionele en administratieve ondersteuning** van de **directie** en de vier **operationele departementen** van het OCAD. Het bestaat uit een Algemeen en Directiesecretariaat, een cel Budget, Boekhouding & Aankopen, een cel Logistiek, een cel Communicatie, een cel Vertaling, een Juridische Cel en een cel Human Resources.

ICT

Het departement ICT staat in voor de **operationele werking** van de **interne en externe databanken** van het OCAD. Verder zorgt het departement ICT ervoor dat de IT-infrastructuur van het OCAD opereert binnen de wettelijke vereisten en de veiligheidsnormen opgelegd door onze voogdijoverheden en partners.

Punctuele analyse

Het Departement Punctuele Analyse ('Experten') bestaat uit personeelsleden **gedetacheerd uit de ondersteunende diensten** van het OCAD. Zij vervullen de rol van **verbindingsofficier** tussen het OCAD en hun dienst van oorsprong. De belangrijkste taak van de Experten is het opstellen van **punctuele dreigingsevaluaties**. Deze dreigings-evaluaties hebben betrekking op de extremistische of terroristische **dreiging** ten aanzien van **evenementen, personen of gebouwen** in België, of ten aanzien van Belgische belangen in het buitenland. Een tweede type van dreigings-evaluaties betreft de **dreiging** die uitgaat van **bepaalde personen of groepen**. De derde soort punctuele dreigingsevaluaties is de '**algemene dreigingsevaluatie** voor België', die maandelijks op eigen initiatief door het OCAD wordt opgesteld ten behoeve van de Nationale Veiligheidsraad (NVR).

In het kader van hun opdrachten nemen de Experten deel aan **coördinatievergaderingen** van het **NCCN**, dat de maatregelen bepaalt die aan deze evaluaties gekoppeld worden. Hiervoor baseert het NCCN zich onder meer op het dreigingsniveau van het OCAD. Daarnaast antwoordt het departement Experten op vragen (*requests for information* of RFI's) van de verschillende ondersteunende en partnerdiensten. De meeste RFI's komen van DVZ en de CFI. Tot slot staat het departement in voor de **weekend- en nachtpermanentie** om de continuïteit van de werking van het OCAD en het contact met de steun- en partnerdiensten te garanderen.

Strategische Analyse

Het departement Strategische Analyse evalueert via **analysenota's** de belangrijkste **trends** inzake dreigingen ten aanzien van België en de Belgische belangen in het buitenland. Deze analysenota's handelen zowel over **transversale thema's** als over specifieke groeperingen of tendensen (zoals links- en rechts-extremisme, islamistisch/jihadistisch extremisme en terrorisme, enz.). Deze analyses worden op **eigen initiatief** opgesteld of op vraag van de **autoriteiten**. Daarnaast stelt het departement strategische evaluaties op voor **kritieke infrastructuren**. De wet op de kritieke infrastructuur verplicht het OCAD immers om binnen het jaar nadat het NCCN een nationale of Europese kritieke infrastructuur heeft aangeduid, hiervoor een analyse op te maken. Deze analyses slaan niet enkel op de dreiging van terrorisme of extremisme, maar omvatten alle fenomenen die binnen de bevoegdheid van de partners van het OCAD vallen. Om tot een geïntegreerde, door alle diensten gedragen analyse te komen, is een doorgedreven coördinatie met de verschillende ondersteunende en partnerdiensten van het OCAD dan ook vereist. Daarnaast doet het departement Strategische Analyse ook aan **beleidsondersteunend** werk, zoals het voorbereiden en schrijven van wetteksten en omzendbrieven en de implementatie ervan.

Dossierbeheer & Documentatie

Het departement Dossierbeheer & Documentatie (Dos&Doc) staat in voor het **beheer** van de **interne databank** van het OCAD. Het departement beheert de **dagpermanentie**, waar alle informatie en documenten vanuit de partners toekomen. Het departement is verantwoordelijk voor de **input en registratie** van alle binnenkomende documenten en de **verzending** van alle operationele documenten naar de partners van het OCAD. Het departement Dos&Doc **optimaliseert de informatiestroom** naar de andere departementen **binnen het OCAD**. Daarnaast is het verantwoordelijk voor de verwerking van al deze informatie, in functie van de pertinentie en rekening houdend met de richtlijnen voor interne verwerking, in nauwe samenwerking met de andere departementen. Tot slot houdt het departement de **maandelijkse statistieken** bij over al deze operationele gegevens en over het aantal entiteiten in de GGB.

Countering Violent Extremism (CVE)

Het Departement Countering Violent Extremism (CVE) **coördineert de nationale Strategie T.E.R.** en faciliteert de **informatie-uitwisseling en samenwerking** tussen verschillende federale, regionale en lokale **overheden en overheidsdiensten**.

CVE focust op de **totaalaanpak** van radicalisering, extremisme en terrorisme in ons land. Een terroristische daad of intentie wordt vaak beschouwd als een alleenstaand, crimineel feit, waar louter repressief tegen kan worden opgetreden. Achter elke terroristische daad of intentie schuilt echter een persoon die een **individueel proces van radicalisering** doormaakte. Aan de basis hiervan liggen vaak verschillende voedingsbodems, frustraties en/of ideologische factoren. Ook de aanpak van een fenomeen als radicalisering moet dus breder gaan, en kan zich niet louter richten op **veiligheid en repressie**. Minstens evenveel aandacht gaat naar **preventie en re-integratie**.

Het departement CVE tracht de blik op radicalisering, extremisme en terrorisme van zowel veiligheids- en inlichtingendiensten, als van sociopreventieve en welzijnsgerichte actoren (zoals het onderwijs, de welzijnssector, hulpverlening, justitiehuisen, de psychologische sector enz.) te veruimen. Het departement doet dit door **samenwerking en uitwisseling** tussen deze diensten te verzekeren via de **multidisciplinaire uitwisselingsplatformen** van de Strategie T.E.R., zoals de **NTF**, de **LTF's**, de **LIVC-R** en de nationale

werkgroepen. Via **sensibilisering** en door alle betrokken actoren rond de tafel te verzamelen, is het streefdoel om alle neuzen in dezelfde richting te krijgen. Het uiteindelijke, achterliggende doel is voor alle diensten en overheden (vanuit welke invalshoek ze ook werken) immers vaak hetzelfde: het creëren van een veilige en leefbare samenleving, waar iedereen zich kan thuis voelen.

Het departement CVE doet tot slot ook aan **analysewerk**, waarbij het perspectief van **preventie en re-integratie** centraal staat. Deze analyses, alsook de vergaarde kennis en expertise in het domein van CVE, maken dat ook specifieke aandacht gaat naar beleidsondersteunend en -adviserend werk, waaronder het **voorbereiden van samenwerkingsakkoorden, wetteksten, omzendbrieven** en de implementatie ervan.

4.6 Transversale werking

De Connecting-the-dots slogan van het OCAD vertaalt zich zowel intern als extern in een transversale en multidisciplinaire samenwerking.

Intern het OCAD gaat het voornamelijk om een **complementair functioneren tussen de vier operationele departementen**. Ze zijn allemaal van nabij betrokken bij de uitwerking van de Strategie T.E.R. In die hoedanigheid volgen de leden van alle operationele departementen onder meer de **LTF-werking** op en zijn ze verantwoordelijk voor de behandeling van **entiteiten in de GGB**. Dit doen ze onder meer door het actualiseren van de individuele dossiers en de bepaling van de dreiging die van deze entiteiten uitgaat via de door het OCAD ontwikkelde RooT37 methodologie.

Extern wordt een belangrijk deel van de werking van het OCAD bepaald door **multidisciplinaire werkgroepen**, waarbij het OCAD samen met verschillende externe partners rond de tafel zit, zoals onder meer de Nationale Werkgroepen in het kader van de Strategie T.E.R (zie ook pag. 32).

Binnen het OCAD

De interne werking in operationele teams

In deze teams werken Analisten, Experts, leden van CVE en Dos&Doc transversaal samen rond een bepaalde problematiek, regio of tendens. Op basis van hun eigen departementswerking **vullen de teamleden elkaars kennis, expertise en inzichten aan**. Deze werking laat toe om snel in te spelen op nieuwe tendensen. In functie van de actualiteit kunnen eenvoudig nieuwe leden aan een team worden toegevoegd of kunnen teams snel weer worden afgebouwd.

Niet-operationele interne teams en werkgroepen

Behalve deze operationele teams telt het OCAD ook nog andere transversale Teams en Werkgroepen. Zij focussen zich telkens op een ander domein.

Data Protection Officer (DPO)

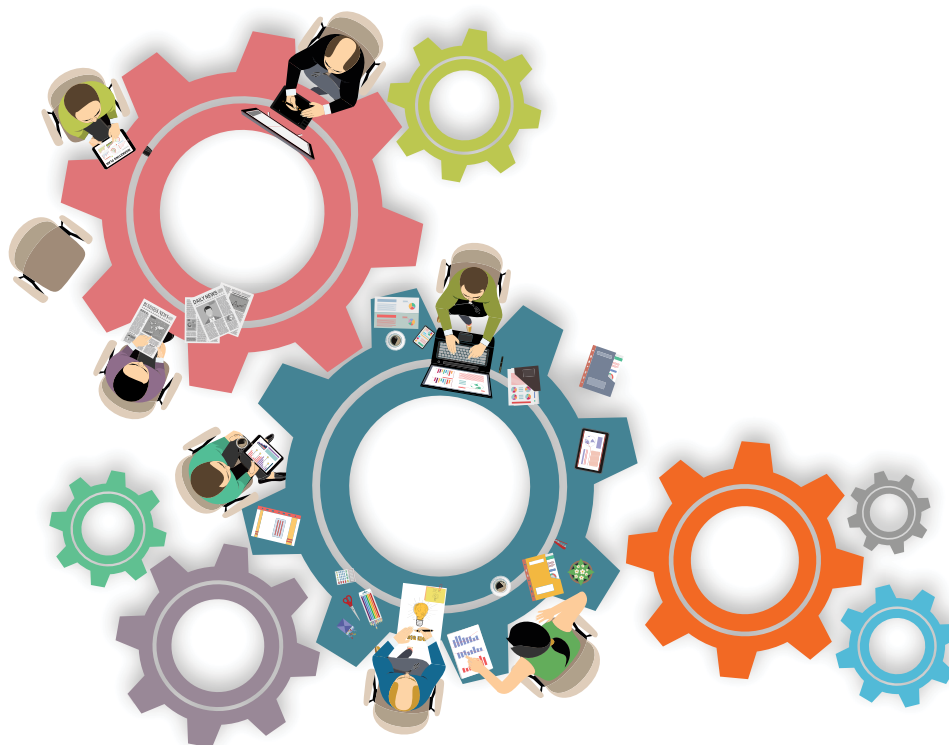
De DPO ondersteunt het OCAD bij het nakomen van zijn **wettelijke verplichtingen** inzake de **persoonsgegevens** die de dienst in het kader van zijn opdrachten verwerkt. De DPO geeft onder meer strategisch **advies** aan de directie en de organisatie met betrekking tot de behandeling van persoonsgegevens. De DPO volgt tevens de vragen en verzoeken op van burgers die het OCAD contacteren in het kader van eventuele dossiers die over hen zouden lopen. In dat geval dringt een correcte doorverwijzing naar de partners die deze dossiers behandelen zich op.

Outreach naar de academische wereld

Project Outreach staat voor het **onderhouden en optimaliseren** van de banden met de **academische wereld**. Om de veiligheidsproblemen binnen onze samenleving efficiënt aan te pakken, hebben we nood aan meer inzichten en interdisciplinaire samenwerking. De academische wereld is hierbij een essentiële partner.

Om die banden aan te halen, lopen er binnen Outreach verscheidene projecten:

- **Students@cuta:** Studenten kunnen in het kader van hun masterproef op wel bepaalde, vaste momenten vragen stellen aan het OCAD. In maart 2022 is er opnieuw een fysieke editie geweest op het OCAD.
- Een **thesiswedstrijd:** In samenwerking met de Belgische universiteiten organiseert het OCAD elk jaar een thesiswedstrijd. Eerste prijs is een sprekersstoel op een colloquium tussen de veiligheidsdiensten en de academische wereld. De [ULiège kaapte de eerste prijs weg voor de editie van 2022](#).
- Een **jaarlijks colloquium:** De netwerken tussen de overheidsdiensten en de academische wereld moeten worden versterkt. In mei 2022 vond de (omwille van COVID-19 uitgestelde) tweede editie plaats en in december 2022 de derde (zie ook pag 15).
- Het **wetenschappelijke tijdschrift Radices:** Sinds 2021 publiceert Outreach jaarlijks een online publicatie in samenwerking met de academische wereld. Het tijdschrift groepeerd beloftevol en *out-of-the-box* onderzoek. De laureaten van de thesiswedstrijd krijgen de mogelijkheid om een bijdrage te schrijven. In mei 2022 publiceerde het OCAD de tweede editie van het magazine Radices.
- **Lezingen aan universiteiten:** Ook in 2022 is het OCAD op verschillende universiteiten gaan spreken over zijn werking en de multidisciplinaire aanpak van extremisme en terrorisme.
- **Thematische ontmoetingen** met de academische wereld: Regelmatig nodigt het OCAD academici uit om hun onderzoek (indien linken met de bevoegdheden van het OCAD) te komen voorstellen op de dienst. De discussies die na deze presentaties volgen, zijn telkens opnieuw een rijkdom voor zowel de onderzoekers, die hun werk kunnen toetsen aan het terrein, als voor het OCAD, dat scherp moet blijven en nieuwe inzichten opdoet. In 2022 zijn er in dit kader 4 lezingen geweest op het OCAD.

Voor het welslagen van de Strategie T.E.R. zijn samenwerking en vertrouwen tussen alle betrokken diensten cruciaal

Met externen binnen het kader van de Strategie T.E.R.

De nationale Strategie tegen Terrorisme en Extremisme, inclusief het Radicaliseringsproces (Strategie T.E.R.) is in september 2021 door het Overlegcomité goedgekeurd en is daarmee de opvolger van het voormalige Actieplan Radicalisme (Plan R). Het feit dat alle beleidsniveaus (federaal, maar ook deelstatelijk) de Strategie onderschrijven, is een belangrijke mijlpaal in de multidisciplinaire aanpak.

Doelstelling van de Strategie T.E.R. is om alle vormen van extremisme (met inbegrip van het radicaliseringsproces) in onze samenleving zo veel mogelijk in te perken. Belangrijk hierbij is dat **alle vormen** van extremisme **op gelijke voet** behandeld worden. In de Strategie T.E.R. – net zoals in het Plan R destijds – zijn verschillende overlegplatformen en -structuren verankerd: de **NTF**, de **LTF's**, de **Nationale Werkgroepen (WG)** en de **LIVC's-R**. Alle diensten en actoren die werken op de fenomenen van terrorisme en extremisme, zitten op die platformen samen rond de tafel en delen informatie met elkaar. Dat kan gaan over informatie-uitwisseling op strategisch niveau (NTF, merendeel van de werkgroepen) of over informatie-uitwisseling op individueel casusniveau (LTF en/of LIVC-R).

Het OCAD heeft een **coördinerende rol** binnen de Strategie T.E.R. Alle operationele departementen van de dienst zijn nauw bij de werking ervan betrokken door deelname in verschillende platformen.

NTF **Nationale Taskforce**

De Nationale Taskforce of NTF is het **strategische overlegplatform** dat de Strategie T.E.R. aanstuurt. Voorzitterschap ligt bij het OCAD. Door de politieke Belgische constellatie is de NTF het strategische overlegplatform bij uitstek waar **alle verschillende bestuursniveaus** in ons land samen zitten rond de aanpak van radicalisering, extremisme en terrorisme. De NTF staat in voor het algemene beheer en de continue opvolging van de uitvoering van de Strategie T.E.R. De NTF staat in voor het doorgeven van alle voorstellen of aanpassingen die een politieke bekrachtiging vereisen.

LTF **Lokale Taskforces**

Het OCAD is vertegenwoordigd in alle Lokale Taskforces (LTF's), het **centrale zenuwstelsel** van de Strategie T.E.R. op **repressief en veiligheidsvlak**. De LTF's zijn het netwerk waar veiligheidsdiensten informatie uitwisselen en concrete casussen bespreken. In onderling overleg beslissen de partners of en hoe entiteiten opgevolgd worden door het nemen van veiligheidsmaatregelen (LTF's) of sociopreventieve maatregelen (LIVC's-R). De input van de LTF's is een belangrijk element om de GGB te voeden.

WG **Werkgroepen**

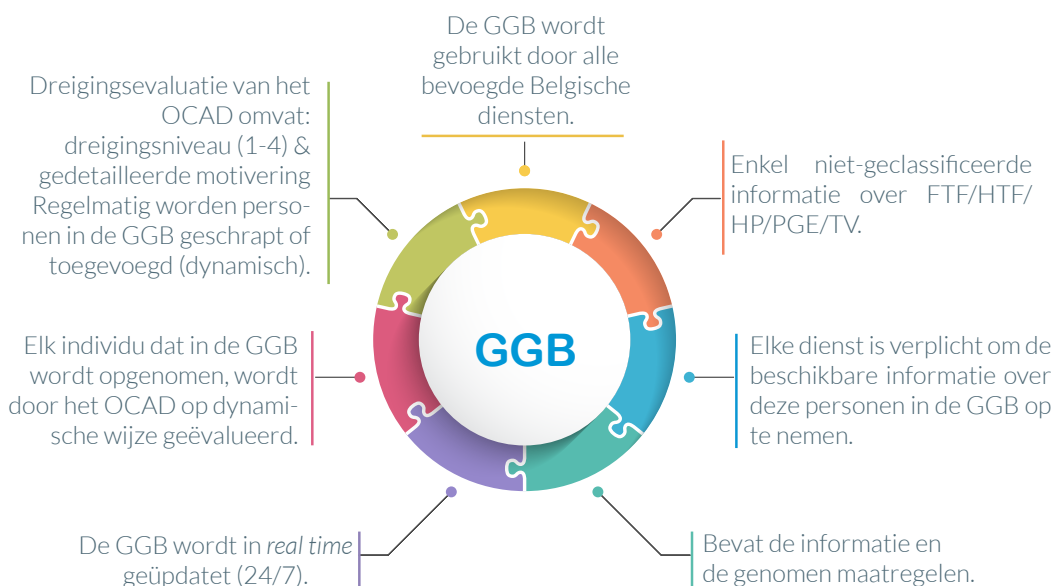
In het kader van de Strategie T.E.R. zijn er **12 nationale Werkgroepen (WG)** actief. De WG buigen zich over een **specifieke thematiek**, waarbij het **actiedomein bepaald wordt door de NTF**. Elke WG heeft één pilootdienst en bestaat uit een multidisciplinair team van experts van verscheidene (overheids-) diensten.

GGB De Gemeenschappelijke Gegevensbank

De Gemeenschappelijke Gegevensbank (GGB) is de **extern gedeelde transversale tool** die de ruggengraat vormt voor **informatiedeling** binnen de Strategie T.E.R. In de GGB delen alle bevoegde diensten in nauw overleg en volgens strikte, wettelijk geregelde criteria **niet-geclassificeerde informatie** over prioritair op te volgen Foreign Terrorist Fighters (FTF's), Homegrown Terrorist Fighters (HTF's), Haatpropagandisten (HP's), Potentieel Gewelddadige Extremisten (PGE's) en Terrorismeveroordeelden (TV's) (zie ook, pag. 18 en volgende). De **toegangen** tot de GGB zijn **getrapt**. Alle diensten kunnen enkel zien en doen wat ze voor de uitvoering van hun opdrachten nodig hebben. Diensten met schrijfrechten zijn wettelijk verplicht om de GGB met relevante informatie te voeden.

Het OCAD is de **operationele beheerder** van de GGB. Bijgevolg is het OCAD verantwoordelijk voor de **validatie** van de entiteiten in de GGB, voor de **opname** van nieuwe entiteiten, en voor de **schraping** (ventilatie) van entiteiten die niet (langer) thuishoren in de GGB. Er wordt rigoureus op toegezien dat personen in de GGB aan alle criteria voor opname blijven beantwoorden. Het OCAD stelt voor alle personen in de GGB een **individuele dreigingsevaluatie** op. Deze omvat een dreigingsniveau van 1 t.e.m. 4 en een gedetailleerde motivering.

Reglementair kader van het OCAD

- Wet van 30 november 1998 houdende regeling van de inlichtingen- en veiligheidsdiensten;
- Wet van 10 juli 2006 betreffende de analyse van de dreiging (organieke wet), aangepast door de wet van 31 mei 2022;
- Koninklijk besluit van 28 november 2006 tot uitvoering van de wet van 10 juli 2006 betreffende de analyse van de dreiging (opdrachten en organisatie);
- Koninklijk besluit van 23 januari 2007 betreffende het personeel van het Coördinatieorgaan voor de dreigingsanalyse (personeelsstatuut);
- Koninklijk besluit van 24 augustus 2007 houdende toekenning van een functietoelage aan bepaalde personeelsleden van het coördinatieorgaan voor de dreigingsanalyse (functietoelage personeel);
- Wet van 1 april 2007 betreffende de verzekering tegen schade veroorzaakt door terrorisme;
- Wet van 1 juli 2011 betreffende de beveiliging en de bescherming van de kritieke infrastructuur;
- Wet van 30 juli 2018 betreffende de bescherming van natuurlijke personen met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens.

Gemeenschappelijke Gegevensbank

- Wet van 27 april 2016 inzake aanvullende maatregelen ter bestrijding van terrorisme;
- Koninklijk besluit van 21 juli 2016 betreffende de gemeenschappelijke gegevensbank Terrorist Fighters;
- Koninklijk besluit van 23 april 2018 betreffende de gemeenschappelijke gegevensbank Haatpropagandisten en tot uitvoering van sommige bepalingen van de afdeling 1bis "Het informatiebeheer" van hoofdstuk IV van de wet op het politieambt.

Individuele administratieve preventieve maatregelen

(Bevriezing van tegoeden, Pass-ban, ID-ban)

- Artikels 62 tot 65/2 van het Consulair wetboek;
- Wet van 19 juli 1991 betreffende de bevolkingsregisters, de identiteitskaarten, de vreemdelingenkaarten en de verblijfsdocumenten;
- Omzendbrief van 7 september 2015 van de minister van Justitie en de minister van Financiën inzake de tenuitvoerlegging van de artikelen 3 en 5 van het Koninklijk besluit van 28 december 2006 inzake specifieke beperkende maatregelen tegen bepaalde personen en entiteiten met het oog op de strijd tegen de financiering van het terrorisme.

Strategie T.E.R. & LIVC-R

- De Strategie T.E.R., goedgekeurd door het Overlegcomité op 8 september 2021;
- Wet van 30 juli 2018 tot oprichting van Lokale Integrale Veiligheidscellen inzake radicalisme, extremisme en terrorisme.

LIJST MET AFKORTINGEN

ADIV	Algemene Dienst Inlichtingen en Veiligheid (Defensie)	IDEWE	Externe dienst voor preventie en bescherming op het werk
ANPA	Nationale Politieacademie	ILTVO	Internationaal Vrijwilligerslegioen
AQ	Al Qaeda	IO	Information Officer
BiZa	FOD Binnenlandse Zaken	IPA	Interne Preventieadviseur
BuZa	FOD Buitenlandse Zaken	IS	Islamitische Staat
CCB	Centrum voor Cybersecurity Belgium	ISKP	Islamitische Staat Khorasan Province
CCIV	Coördinatiecomité voor Inlichtingen en Veiligheid	JDC	Joint Decision Center
COC	Controleorgaan voor politionele informatie	JIC	Joint Intelligence Center
CVE	Countering Violent Extremism	LIVC-R	Lokale Integrale Veiligheidscel inzake Radicalisme
D&A	FOD Douane & Accijnzen	LTF	Lokale Taskforce
DAO	Directie van operaties inzake bestuurlijke politie	NCCN	Nationaal Crisiscentrum
DDOS	Distributed denial of service	NTF	Nationale Taskforce
DG EPI	Directoraat-Generaal Penitentiaire Inrichtingen	OT	Organieke tabel
DJO	Directie van operaties inzake gerechtelijke politie	Passban	Intrekken van paspoort
DJSOC/Terro	Directie van de bestrijding van de zware en georganiseerde criminaliteit	PGE	Potentieel Gewelddadige Extremist
Dos&Doc	Dossierbeheer en Documentatie	Plan R	Actieplan Radicalisme
DVZ	Dienst Vreemdelingenzaken	PIVC-R	Penitentiaire integrale veiligheidscel inzake Radicalisme
ECOWAS	Economische Gemeenschap van West-Afrikaanse Staten	RFI	Request for Information
ESCN	European Strategic Communications Network	SAT BiZa	Administratief en Technisch Secretariaat Binnenlandse Zaken
FOD BOSA	Federale Overheidsdienst Beleid & Ondersteuning	Sat Just	Administratief en Technisch Secretariaat Justitie
FOD MOB	Federale Overheidsdienst Mobiliteit & Vervoer	SCIV	Strategisch Comité voor Inlichtingen en Veiligheid
Forum CT	Forum Counter Terrorism	Strategie T.E.R.	Strategie tegen Terrorisme en Extremisme, inclusief het Radicaliseringsproces
FTF	Foreign Terrorist Fighter	TV	Terrorismeveroordeelde
GGB	Gemeenschappelijke Gegevensbank	VO	Vooronderzoek
HP	Haatpropagandist	VSSE	Veiligheid van de Staat
HTF	Homegrown Terrorist Fighter	VVSG	Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten
ID-ban	Intrekken van identiteitskaart	WG	Werkgroep

Verantwoordelijke uitgever: OCAD

CONTACT

Website: <https://ocad.belgium.be/>